

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

**TÜRKİYE'DE DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ ANABİLİM
DALINDA KONUŞMA SESİ BOZUKLUĞU ALANINDA
HAZIRLANMIŞ KAYITLI LİSANSÜSTÜ
TEZLERİNİN ANALİZİ**

Havvanur YÜREKTÜRK

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

TÜRKİYE'DE DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ ANABİLİM DALINDA KONUŞMA
SESİ BOZUKLUĞU ALANINDA HAZIRLANMIŞ KAYITLI LİSANSÜSTÜ

TEZLERİNİN ANALİZİ

Havvanur YÜREKTÜRK

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

ÖZET

YÜREKTÜRK, Havvanur. Türkiye'de Dil Ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu Alanında Hazırlanmış Kayıtlı Lisansüstü Tezlerinin Analizi, Yüksek Lisans, Nevşehir, 2024.

Bu meta-analiz çalışması, Türkiye'de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında konuşma sesi bozukluğu üzerine yapılmış lisansüstü tezleri kapsayan bir derleme sunmaktadır. Amaç, bu alandaki mevcut bilgi birikimini sistematik bir şekilde değerlendirerek, benzer temalar ve bulgular arasında ortaklık veya farklılıkları belirlemektir. Çalışma kapsamında, belirli anahtar kelimeler kullanılarak Türk üniversitelerinde gerçekleştirilen dil ve konuşma terapisi tezleri taranmıştır. Toplanan veriler, tezlerin başlık, yöntem, örneklem, bulgular ve öneriler gibi temel unsurlarını içeren bir analiz tablosu üzerinden sistematik bir inceleme ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, Türkiye'de konuşma sesi bozukluğu alanında yapılan lisansüstü tezlerin genel eğilimlerini ve bu çalışmalar arasındaki benzerlikleri veya farklılıkları ortaya koymaktadır. Bulgular, mevcut araştırmaların sınırlamalarını ve gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik önerileri içermekte olup, dil ve konuşma terapisi alanındaki uzmanlara, araştırmacılara ve eğitimcilere bu alandaki bilgi boşluklarını doldurma konusunda rehberlik etmektedir. Bu meta-analiz çalışması, Türkiye'de konuşma sesi bozukluğu üzerine yapılan lisansüstü araştırmaların genel bir bakışını sunarken, bu alandaki gelecekteki araştırmalara ışık tutacak önemli bilgiler sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dil ve konuşma terapisi, Konuşma sesi bozukluğu, Lisansüstü tez, Analiz

ABSTRACT

YÜREKTÜRK, Havvanur. Analysis of Registered Postgraduate Theses Prepared in the Field of Speech Sound Disorder at the Department of Language and Speech Therapy in Turkey, Master's Thesis, Nevşehir, 2024.

This meta-analysis study presents a compilation of postgraduate theses on speech sound disorders in the Department of Speech and Language Therapy in Turkey. The aim is to systematically evaluate current knowledge in this field, identifying commonalities or differences among similar themes and findings. Within the scope of the study, language and speech therapy theses conducted in Turkish universities were scanned using certain keywords. The collected data were evaluated through a systematic review through an analysis table containing the basic elements of the theses such as title, method, sample, findings and recommendations. The analysis results reveal the general trends of postgraduate theses in the field of speech sound disorders in Turkey and the similarities or differences between these studies. The findings include limitations of current research and recommendations for future studies, providing guidance to speech and language therapy experts, researchers, and educators in filling knowledge gaps in this field. This meta-analysis study aims to provide an overview of postgraduate research on speech sound disorders in Turkey and to provide important information that will shed light on future research in this field.

Keywords: Language and speech therapy, Speech sound disorder, Postgraduate thesis, Analysis

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: DİL VE KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI VE TERAPİSİ	3
1.1. KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI	3
1.1.1. Fonolojik bozukluk	5
1.1.2. Artikülasyon Bozuklukları	7
1.2. DİL VE KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARININ ÖNLENMESİ	8
1.3. DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARININ ETKİ VE SONUÇLARI	9
2.BÖLÜM: LİTERATÜR TARAMASI	12
3.BÖLÜM: TÜRKİYE’DE DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ ANABİLİM DALINDA KONUŞMA SESİ BOZUKLUĞU ALANINDA HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ANALİZİ	28
3.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	28
3.2. VERİLERİN ANALİZİ	29
3.3. ETİK İLKELER	29
3.4. BULGULARIN KATEGORİZASYONU	29
3.5. BULGULAR	30
3.5.1. Çalışmaların Yayın Türlerine Ait Bulgular	30
3.5.2. Çalışmaların Yapıldığı Kurumlara Ait Bulgular	31
3.5.3. Çalışmalarda Kullanılan Değişkenlere Ait Bulgular	33
3.5.4. Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Ait Bulgular	35
3.5.5. Çalışmanın Katılımcı Türleri ve Büyüklüklerine Ait Bulgular	37
3.5.6. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular	38
3.5.7. Çalışmaların Danışman Unvanlarına Ait Bulgular	40
3.5.8. Çalışmaya Ait Diğer Bulgular	41
TARTIŞMA VE SONUÇ	42
KAYNAKÇA	46

KISALTMALAR DİZİNİ

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
DKT:	Dil ve Konuşma Terapisi
GDB:	Gelişimsel Dil Bozukluğu
KSB:	Konuşma ve Ses Bozukluğu
Örn:	Örneğin
GDB:	Gelişimsel Dil Bozukluğu
Vb:	Ve Benzeri
Vd:	Ve Diğerleri

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Literatür Çalışmaları ve Detayları.....	176
Tablo 2: Çalışmaların Yapıldığı Kurumlara Ait Bulgular.....	31
Tablo 3: Çalışmalarda Kullanılan Değişkenlere Ait Bulgular.....	32
Tablo 4: Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Ait Bulgular.....	35
Tablo 5: Çalışmanın Katılımcı Türleri ve Büyüklüklerine Ait Bulgular.....	36
Tablo 6: Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular.....	38

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Çalışmaların Yayın Türüne Ait Bulgular.....	30
Şekil 2: Çalışmaların Yapıldığı Kurumlara Ait Bulgular	31
Şekil 3: Çalışmalarda Kullanılan Değişkenlere Ait Bulgular	32
Şekil 4: Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Ait Bulgular.....	34
Şekil 5: Çalışmanın Katılımcı Türleri ve Büyüklüklerine Ait Bulgular.....	36
Şekil 6: Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular.....	36
Şekil 7: Çalışmaların Danışman Unvanlarına Ait Bulgular.....	39

GİRİŞ

İletişim, kendimizi ifade etme, istek ve ihtiyaçlarımızı karşılama sürecidir; karşımızdaki kişiyle etkileşim içinde olduğumuz dinamik bir ağ oluşturur. İletişim sadece insanlar arasında değildir, tüm canlılar kendi özgün geliştirdikleri dili kullanarak iletişim gerçekleştirirler. İnsanlar olarak, temel iletişim aracımız sözlü dildir; dil, iletişimi sağlayan aracı oluştururken konuşma ise bu aracı ileten bir yol sunmaktadır. Konuşma Sesi Bozukluğu (KSB) için farklı tanımlara bakıldığında, konuşma anlaşılabilirliğine etki eden konuşma seslerinin algılamadaki, motor üretimdeki ve/veya fonolojik temsilindeki zorlukların herhangi bir kombinasyonunu içeren bir şemsiye terim olduğu görülmektedir (ASHA, 2017); ayrıca, konuşma seslerinin gelişimsel süreçte edinilmesi beklenen düzeyde üretilmiyor olması gibi farklı tanımlamalar da bulunmaktadır (Lewis ve ark., 2006). Konuşma sesi bozukluğu (KSB) yaşayan çocuklar, dil ve konuşma problemlerinin yanı sıra farklı sorunlarla da karşılaşabilirler. Tipik gelişim gösteren çocuklarda, konuşma seslerinin edinimi belirli bir sıra izler (Topbaş, 2017; Ege, 2010).

Konuşma sesi bozukluklarının bilinen sebepleri arasında motor temelli bozukluklar (örneğin, apraksi), yapısal temelli bozukluklar (örneğin, dudak damak yarıkları), sendromlar (örneğin, Down sendromu), duyuşal problemler (örneğin, işitme kaybı) yer almaktadır; ancak nedeni belirsiz konuşma sesi bozuklukları da bulunabilmektedir, bu da konuşma sesi bozukluklarının etiolojisinin tam olarak anlaşılamadığını göstermektedir (Tırank, 2020).

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, konuşma sesi bozukluğu ile ilgili bazı sorunların ele alındığı görülmektedir. Bu çalışma, konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerde ele alınan sorunlar ve bu tezlerin bu sorunlar için geliştirdikleri çözüm önerilerini sistematik bir biçimde bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Alanda yayımlanmış lisansüstü tezlerinin hangi konular üzerinde odaklandığı, hangi konularda araştırmaya daha çok ihtiyaç olduğunu ortaya koymak, sonraki araştırmalara bu doğrultuda yol göstermek hedeflenmiştir. Çalışmanın bir diğer amacı, literatürdeki çalışma sonuçlarını değerlendirerek, tarama sonuçlarıyla birlikte konuşma sesi bozukluğu alanında daha derinlemesine bir anlayış sağlamaktır. Bu doğrultuda belirlenen araştırma soruları şunlardır:

Konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin yayın türüne ilişkin dağılımı nedir?

Konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin yürütüldüğü kurumların dağılımı nedir?

Konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerde hangi değişkenler incelenmiştir?

Konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezler hangi yöntemlerle yürütülmüştür?

Konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerde veri toplanan katılımcıların türleri ve büyüklükleri nedir?

Konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin yayın tarihlerinin dağılımı nedir?

Konuşma sesi bozukluğu ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin danışmanların akademik unvanlarının dağılımı nedir?

Konuşma sesi bozukluklarının kişilerin cinsiyetlerine göre etki büyüklüğü nedir?

Konuşma sesi bozukluğu alanında yapılan çalışmaların literatüre faydaları nelerdir?

Konuşma sesi bozukluğu üzerine yapılan çalışmalar yeterli midir?

Konuşma sesi bozukluğunda daha çok hangi konular üzerinde çalışılmıştır?

Konuşma sesi bozukluğunda hangi alanlarda daha fazla çalışmalar yapılabilir?

Konuşma sesi bozukluğu farklı demografik özellikler çerçevesinde, literatürde nasıl ele alınmıştır?

Bu çalışma, literatürdeki mevcut çalışma sonuçlarını değerlendirmeyi amaçlamakta olup, tarama sonuçlarıyla birlikte konuşma sesi bozukluğu alanında daha derinlemesine bir anlayış sağlamayı hedeflemektedir.

1.BÖLÜM: DİL VE KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI VE TERAPİSİ

Çalışmanın bu bölümünde, dil ve konuşma terapisi kavramsal çerçevesi, bileşenleri ve fonksiyonları, modelleri ve uygulamalarına yönelik tanım, kapsam ve değerlendirmeler yapılmaktadır.

1.1. KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

İletişim herhangi bir toplumda günlük faaliyetlerde oldukça yoğun olarak kullanılan bir faaliyettir (Steinberg, 2001). Normal dil belli bir süre içinde gelişir, sınırlı ve sıralıdır (Crystal, 1992). Çocuklar seslendirmeyi, konuşma seslerini (ünlüler ve ünsüzler) ve ardından melodileri edinirler. Bu edinim, biçim, içerik ve kullanımın edinilmesini gerektiren tanınabilir aşamalardadır (Seymour ve Nober, 1997). Biçim, anlamı ileten simgeler sistemidir ve bir dilin ses bilgisi, biçim bilgisi ve sözdiziminden oluşmaktadır. İçerik, dilde anlam üretmek için tek tek kelimeleri ve kelime kombinasyonlarını içermektedir. İçerik bir dilin anlambiliminden oluşur. Kullanım, kelimeleri bağlamlarda nasıl kullandığımızı içerir ve bir dilin pragmatikinden oluşur. Dil edinimi ve gelişiminin doğal düzeninde pek çok şey ters gidebilir. Her toplumda dil ve/veya konuşma bozukluğu olan bireylerle karşılaşılabilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde her 10 kişiden biri iletişim bozukluğundan (konuşma, dil veya işitme bozuklukları) etkilenmektedir.

Dil, iletişim kurmak için konuşma seslerinin kurallara dayalı olarak kullanılmasıdır (Sternberg, 2000). Dil bozuklukları veya konuşma bozuklukları, dil bilgisinin işlenmesini içermektedir. Yaşanabilecek sorunlar dilbilgisini (sözdizimi ve/veya morfoloji), anlam bilgisi (pragmatik) veya dilin diğer yönlerini kapsayabilir. Dil bozukluğu, alıcı bir sorundan, yani konuşma seslerini anlamadaki zorluktan (dil anlamada bozulmayı da içeren) kaynaklanıyor olabilir. Bu aynı zamanda ifade edici bir sorundan, yani belirli bir dilin keyfi kurallarını takip eden konuşma seslerinin (dil üretimini de içeren) üretilmesindeki zorluktan da kaynaklanabilir. Dil bozukluğu aynı zamanda hem anlamadaki hem de ifadedeki sorunlardan da kaynaklanabilir. Dil bozuklukları hem konuşma hem de yazı dilini etkileyebildiği gibi işaret dilini de etkileyebilir; tipik olarak dilin tüm biçimleri bozulacaktır. Bunların, dil ile ilgili değil, konuşma üretme eyleminde

zorluk içeren konuşma bozukluklarından farklı olduğu söylenebilir. Bu nedenle dil bozuklukları bazı temel noktalara vurgu yapmak üzere kullanılan bir ifadedir (Compton, 2011).

Dil ve konuşmanın, norm olarak kabul edilenden farklı olması halinde, bozuk veya bozulmuş olduğu söylenir. Bu noktada ölçüt her dilin kültüründe yerleşiktir; bir dilde düzensiz sayılabilecek bir şeyin başka bir dilde mutlaka düzensiz olması gerekmecektir. Bu nedenle, gerçek konuşma bozukluğu ile insanların kültürel eğilimleri veya uygulamaları arasında ayırım yapılmasına ihtiyaç vardır. Kim (1985), Asyalı Amerikalıların suçtan kaçınmak için sözlü tereddüt ve belirsizliği tercih ettiklerini belirtmektedir. Ayrıca kendiliğinden veya eleştirel açıklamalar yapmaktan da kaçındıklarını ifade etmektedir. Böyle bir toplumun kültürüne saygı duyulmalı ve bu nedenle tereddüt, akıcılık bozukluğu ile karıştırılmamalıdır. Çoğu konuşma bozukluğu, kişi konuşmak için ağzını açana kadar belirgin değildir. Aynı nedenden dolayı bu bozukluklar, onlara sahip kişiler tarafından bile çoğu zaman bir engellilik olarak görülmemektedir. Dil ve konuşma bozuklukları fiziksel, zihinsel veya sosyalleşme kusurları gibi faktörlerden kaynaklanabilir (Crystal, 1988). Dil ve konuşma bozuklukları birlikte sınıflandırılmasına rağmen birbirlerinden bazı farklılıkları olabilmektedir. Aşağıda dil ve konuşma bozukluklarına yer verilmektedir.

Konuşma bozuklukları, normal konuşma kalıplarının üretilmesinde yaşanan zorluklarla karakterize edilen durumlardır. Çocuklar iletişim becerilerini geliştirirken, konuşma üretiminin çeşitli aşamalarından geçerler. Bir çocuğun konuşmasında belirli bir yaşta normal kabul edilen bazı özellikler, daha büyük yaşlarda bir sorunun göstergesi olabilir. Konuşma, dilin sesli ifadesi olup, üç temel alanda düzensizliklerle tanımlanabilir: Ses, artikülasyon ve akıcılık (Roseberry-McKibbin, 1995). Konuşma bozuklukları, ses bozuklukları (seslerin perdesi, şiddeti, ses kalitesi, rezonans veya süresindeki anormallikler), artikülasyon bozuklukları (konuşma seslerinin doğru bir şekilde üretilmemesi) ve akıcılık bozuklukları (konuşmanın normal hız veya ritmindeki bozulmalar, kekemelik gibi) gibi durumları içermektedir. Konuşma seslerinin belirli bir dilin keyfi kurallarına uymayan kombinasyonlar ve kalıplar halinde kullanılması bir dil bozukluğudur. Örneğin iletişim görgü kurallarının eksikliği bir dil bozukluğu olarak kabul edilir. Sırası gelmeden konuşmak, sıra geldiğinde konuşmamak ya da beklenen zamanda cevap vermemek kişinin dil davranışlarında sıklıkla görülen bozukluklar

olabilir. Çoğu dil bozukluğuna sıklıkla diğer gelişimsel gecikmelerle (örneğin sağlık, duyuşsal, motor, zihinsel, duyuşsal ve davranışsal gelişim) birlikte teşhis edilir. Dil bozukluğu, dil bilgisinin gelişiminde veya kullanımında ortaya çıkan bir bozukluktur. Dil becerilerinin olağan gelişim planına göre gelişimindeki bozulmayı göstermektedir. Dil bozuklukları kapsamına giren bozukluklar; Otizm, Öğrenme Güçlüğu, Gelişimsel Dil Bozukluğu, Fonolojik Bozukluklar, Afazi, Dispraksi vb. (Ball ve Bernhardt, 2008).

Konuşma bozuklukları arasında, belirli seslerin (çoğunlukla /s/ veya /r/ gibi ünsüzlerin) doğru bir şekilde üretilmesinde zorluklar yer almaktadır. Artikülasyon bozuklukları, fiziksel olarak seslerin üretilmesindeki zorluklarla karakterize edilirken, fonolojik bozukluklar, bir dilin ses ayrımlarını öğrenmede yaşanan zorluklarla ilişkilendirilir. Bu durumda, birden fazla sesin yerine tek bir ses kullanılabilir. Karışık konuşma sesi bozuklukları, fonolojik bileşenleri içerebilir ve bu, tek bir bireyde alışılmadık bir durum değildir (Bloom & Lahey, 2019). Konuşma sesi bozukluğu genel olarak artikülasyon bozuklukları ve fonolojik bozukluklar çerçevesinde değerlendirilmektedir.

1.1.1. Fonolojik bozukluk

Fonoloji, dilbilimin önemli bir dalıdır ve dilin ses yapısını inceleyerek dilbilimsel araştırmalarda kritik bir rol oynar (Jones & Brown, 2019). Dilin nasıl işlediğini anlamak için fonolojiye dair derin bir anlayış geliştirmek, dilbilim açısından büyük önem taşır. Fonoloji, dilbilimin temel unsurlarından biridir ve dilin ses yapısını anlamak için önemli bir disiplindir (Smith, 2022). Bu alandaki çalışmalar, dildeki seslerin nasıl organize edildiğini ve nasıl bir araya getirildiğini inceler, böylece dilin işleyişini anlamaya katkı sağlar. Fonolojik bozukluk bir dildeki seslerin nasıl bir araya getirilmesi gerektiğini belirleyen kuralların bozulması durumunu ifade eder. Bu sorun, bir dildeki fonolojik kuralların yaşa uygun bir şekilde öğrenilmemesinden kaynaklanabilir.

Her dilde, konuşma sesleri belirli kurallara göre düzenlenir ve bu kurallar, dilin ses yapısını oluşturur ve nasıl ifade edildiğini belirler (Jones & Brown, 2019). Örneğin, Türkçe'de "bak" sözcüğünde /b/, /a/ ve /k/ gibi ses birimleri belirli bir sırayla yer alır ve bu sıralamanın değişmesi, kelimenin anlamını da değiştirir. Fonem adı verilen en küçük

ses birimleri, bir dildeki anlam değişikliklerinin kaynağıdır. Örneğin, İngilizce'de "pat" ve "bat" kelimeleri arasındaki fark, /p/ ve /b/ gibi tek bir ses biriminin yer değiştirilmesiyle ortaya çıkar.

Fonolojik bozukluklar, dilin ses yapısını öğrenme sürecinde ortaya çıkan zorlukları ifade eder (Smith, 2022). Bu tür bozukluklar genellikle dil kurallarının yaşa uygun bir şekilde öğrenilmemesinden kaynaklanır ve özellikle çocukluk döneminde dil gelişimi sürecinde yaşanan sorunlarla ilişkilendirilir. Fonolojik Bozukluklar, çocukların dört yaşına geldiklerinde net bir şekilde anlaşılır konuşma becerilerini ve bazen okuma becerilerini etkileyen bir dil bozuklukları grubudur. Bu bozukluklar, çocukların konuşma, okuma ve heceleme için gerekli olan tüm sesleri öğrenme ve düzenleme süreçlerinde zorluk yaşamalarına yol açar (Martin, 2008). Bu iletişim bozukluğuna sahip çocuklar, yaşlarına uygun beklenen ses üretme yeteneklerinde bozulmalar gösterirler. Fonolojik bozukluğu olan bazı çocuklarda, olgunlaşmamış dilbilgisi ve sözdizimi, kekemelik veya kelime bulmada zorluk gibi ek konuşma ve dil sorunları da gözlemlenebilir. Bununla birlikte, fonolojik bozukluk her çocukta farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Bazı çocuklar belirli sesleri üretmekte zorlanırken, diğerleri kelimeleri doğru şekilde hecelemede veya okumakta güçlük çekebilir. Ek olarak, bu bozukluğa sahip bazı çocuklarda kekemelik veya dilbilgisi sorunları gibi diğer konuşma ve dil sorunları da gözlemlenebilir.

Fonolojik bozuklukların kesin nedeni henüz tam olarak anlaşılamamış olsa da, genetik faktörlerin rol oynadığı düşünölmektedir. Ailede benzer sorunlar yaşayan bireylerin olması, bu bozukluğun genetik bir bileşene sahip olabileceğine işaret eder. Ancak, bu konuda daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu hipotezi destekleyecek kesin veriler mevcut değildir. Fonolojik bozukluklar, kekemelik, gelişimsel dil bozukluğu (GDB) veya konuşma apraksisi gibi diğer dil bozukluklarıyla birlikte görölebilir. Fonolojik bozukluğa sahip çocuklar, hangi zorluk kombinasyonuna sahip olurlarsa olsunlar, uygun dil konuşma terapisi ile genellikle sorunun giderilmesinde veya azaltılmasında başarılı olurlar. Erken müdahale, çocuğun dil becerilerini geliştirmesine ve akademik başarısını artırmasına yardımcı olabilir. Bu nedenle, bu tür bir bozukluktan şüphelenilen çocukların erken yaşta bir konuşma ve dil terapistine yönlendirilmeleri önemlidir. (Bowen, 1998).

1.1.2. Artikülasyon Bozuklukları

Artikülasyon bozukluğu, kişinin belirli sesleri doğru bir şekilde üretememesi veya yanlış bir şekilde üretmesi durumunu ifade eder (Smith, 2020). Bu durum genellikle konuşma organlarının (ağız, dil, dişler vb.) koordinasyonunda veya kontrolünde sorun olduğunu gösterir. Artikülasyon bozukluğu, çocuklarda ve yetişkinlerde farklı şiddetlerde ortaya çıkabilir ve dil ve konuşma terapistleri tarafından değerlendirilir ve tedavi edilir. Artikülasyon bozukluğu, belirli seslerin değiştirilmesi, yerine başka seslerin kullanılması veya seslerin atılması gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin, /r/ sesini çıkarmakta zorlanan bir kişi, bunun yerine /l/ veya /y/ seslerini kullanabilir. Bu durum, kişinin konuşmasını anlaşılır kılmakta güçlük çekebilir ve iletişim becerilerini olumsuz etkileyebilir (Johnson & Lee, 2018).

Artikülasyon bozukluğu olan bireylerin dil ve konuşma terapistleri tarafından değerlendirilmesi önemlidir. Terapistler, bireyin artikülasyon bozukluğunun seviyesini belirler ve uygun tedavi yöntemlerini uygular. Tedavi genellikle bireye belirli sesleri doğru bir şekilde üretme tekniklerini öğretmek ve konuşma organlarının uygun koordinasyonunu sağlamak için tasarlanır. Erken müdahale, bu tür bozuklukların etkilerini azaltmada önemli olabilir ve bireyin iletişim becerilerini geliştirmesine yardımcı olabilir (Brown, 2019).

Artikülasyon, tanınabilir konuşma sesleri üretmek için dilin, dudakların, dişlerin ve ağzın kullanılmasını içermektedir. Sesler eklenirse, çıkarılırsa, değiştirilirse veya bozulursa artikülasyon bozulur. Artikülasyon bozuklukları, yarı dudak ve/veya damak, dil bağı, eksik dişler, ağır dil veya deforme ağız gibi yapısal anormallikler gibi faktörlerden kaynaklanabilir, ses sisteminin hatalı veya eksik öğrenilmesi veya sinir sisteminin hasar görmesi durumlardan tetiklenebilirler (Leonard vd., 1991). Fonolojik bozukluklar ise; bireylerin belirli sesleri fiziksel olarak üretmekte zorlandıkları konuşma bozukluklarıdır. Genel popülasyonda fonolojik bozukluklara bazen konuşma engelleri denmektedir. Fonolojik bozukluğu olan kişiler genellikle çıkardığı sesleri ayırt etmekte zorluk çekerler, bu nedenle bazı sesler, örneğin tüm “t”ler veya tüm “c”ler, yerine çoğunlukla yanlış bir sesle telaffuz edilir. Fonolojik bozukluklar genellikle konuşma terapisiyle iyileşir, ancak ne kadar iyileşme sağlanabileceği her bir duruma bağlı olacaktır.

Artikülasyon bozukluğu genellikle belirli sesleri çıkarmada güçlük yaşanmasıyla ilişkilidir (Brown, 2019), fonolojik bozukluklar ise dil kurallarının öğrenilmesindeki sorunlardan kaynaklanır. Artikülasyon bozuklukları, belirli sesleri üretirken fiziksel zorluklar yaşanmasına neden olabilir ve bu da konuşmanın anlaşılmasını güçleştirebilir (Peterson, 2017). Fonolojik bozukluklar ise; bireylerin belirli sesleri fiziksel olarak üretmekte zorlandıkları konuşma bozukluklarıdır. Genel popülasyonda fonolojik bozukluklara bazen konuşma engelleri denmektedir. Fonolojik bozukluğu olan kişiler genellikle çıkardığı sesleri ayırt etmekte zorluk çekerler, bu nedenle bazı sesler, örneğin tüm “t”ler veya tüm “c”ler, yerine çoğunlukla yanlış bir sesle telaffuz edilir. Fonolojik bozukluklar genellikle konuşma terapisiyle iyileşir, ancak ne kadar iyileşme sağlanabileceği her bir duruma bağlı olacaktır.

Fonolojik bozukluk ise bir dildeki seslerin nasıl bir araya getirilmesi gerektiğini belirleyen kuralların bozulması durumunu ifade eder. Bu sorun, bir dildeki fonolojik kuralların yaşa uygun bir şekilde öğrenilmemesinden kaynaklanabilir. Fonolojik bozukluklar genellikle dil yapısını anlamada zorluk yaşayan bireylerde gözlemlenir ve bu, iletişim becerilerini olumsuz yönde etkileyebilir (Adams, 2016). Artikülasyon bozukluğu genellikle belirli seslerin çıkarılmasında güçlük yaşanmasıyla ilişkilidir (Hoffman & Norris, 2020), fonolojik bozukluklar ise dil kurallarının öğrenilmesindeki zorluklardan kaynaklanır. Bu nedenle, her iki bozukluk da farklı terapötik yaklaşımlar gerektirebilir ve bireylerin iletişim becerilerini etkileyebilir.

1.2.DİL VE KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARININ ÖNLENMESİ

Konuşma ve dil bozukluklarının etiyolojisi, genetik ve çevresel faktörlerin kompleks bir etkileşimi olarak tanımlanabilir. Bu bozuklukların gelişim riskini minimize etmek amacıyla, çeşitli profilaktik stratejilerin uygulanması mümkündür. Bu bağlamda, Toğram ve Maviş (2009) ile Glogowska ve Campbell (2000) tarafından yapılan çalışmalar, dil ve konuşma bozukluklarının önlenmesine yönelik çeşitli yöntemleri ele almaktadır.

Çocukların dil gelişim aşamalarında geride kalması durumunda, dil ve konuşma alanında uzmanlaşmış profesyonellerden destek almak büyük önem taşımaktadır. Bu

erken müdahale yaklaşımı, potansiyel konuşma veya dil zorluklarının saptanmasına ve dil becerilerinin geliştirilmesi için uygun terapötik müdahalelerin belirlenmesine katkıda bulunabilir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki etkileşim, küçük yaşlardaki çocukların sağlıklı konuşma ve dil gelişimi için hayati bir faktördür. Ebeveynlerin, çocuklarıyla konuşma, kitap okuma ve şarkı söyleme gibi etkinliklerle erken yaşlardan itibaren dil gelişimine aktif olarak katılmaları önerilmektedir. Günlük diyaloglara katılım ve açık uçlu sorular sormak, çocukların dil becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir (Toğram ve Maviş, 2009).

Özellikle küçük çocuklarda, işitme kaybının konuşma ve dil bozukluklarının yaygın bir nedeni olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, düzenli işitme taramaları, işitme kaybı veya diğer işitsel sorunların erken tanısında önemli bir rol oynar. Sağlıklı bir yaşam tarzı da, beyin gelişimi ve dolayısıyla dil gelişimini destekleyen faktörler arasında sayılabilir. İyi beslenme ve düzenli fiziksel aktivite, bu süreci olumlu yönde etkileyebilir. Küçük çocuklarda dil gecikmeleri ile ilişkilendirilen aşırı ekran süresinin sınırlandırılması ve dil gelişimini destekleyecek alternatif etkileşim ve oyun biçimlerinin teşvik edilmesi de önem taşımaktadır. Olumlu pekiştirme yöntemleri, çocukların konuşma ve dil becerilerini geliştirmeye yönelik özgüven ve motivasyonlarını artırabilir. Çocukların çabalarının ve başarılarının takdir edilmesi, bu sürecin önemli bir parçasıdır (Glogowska ve Campbell, 2000).

Sonuç olarak, konuşma ve dil bozuklukları, erken müdahale, ebeveyn-çocuk etkileşiminin teşvik edilmesi, düzenli işitme taramaları, sağlıklı bir yaşam tarzı, ekran süresinin azaltılması, olumlu pekiştirme ve genetik danışmanlık gibi önleyici tedbirlerle önlenabilir veya en aza indirilebilir. Bu önleyici tedbirlerin uygulanmasıyla çocuklar, sağlıklı konuşma ve dil gelişimi için en iyi şansı elde edebilirler.

1.3. DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARININ ETKİ VE SONUÇLARI

Çocuklarda görülen konuşma ve dil bozuklukları, onların eğitimsel gelişimlerinde derin ve geniş kapsamlı etkilere neden olabilmektedir. İletişimin, özellikle akademik başarının temel bir unsuru olarak kabul edilmesi nedeniyle, bu alandaki bozukluklar, çocukların bilgi edinme yeteneklerini, sosyal etkileşimlere katılımlarını ve okul ortamında yön bulma kapasitelerini ciddi şekilde etkileyebilir. Oğuz vd., (2022) ile

Mahmoud vd., (2014) ve Baxter ve diğeri (2009) tarafından yapılan çalışmalar, konuşma ve dil bozukluklarının eğitimsel etkilerini detaylıca incelerken, bu sorunlarla karşılaşan çocukları desteklemek için etkili stratejiler sunmaktadır.

Dil ve konuşma bozuklukları, etkilenen çocukların akademik performansları üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Bu bozukluklar, dilin anlaşılmasında, talimatların takip edilmesinde ve yazılı materyallerin kavranmasında zorluklara yol açabilir. Ayrıca, düşüncelerin hem sözlü hem de yazılı olarak ifade edilmesindeki engeller, okuma, yazma ve matematik başta olmak üzere birçok ders alanında akademik zorluklara neden olabilir. Bu bozuklukların çocukların sosyal gelişimine etkisi de göz ardı edilemez. İletişimin sosyal etkileşimde temel bir rol oynadığı düşünüldüğünde, bu tür engellerle mücadele eden çocuklar, akranları, öğretmenleri ve diğer yetişkinlerle etkili bir şekilde iletişim kurmakta zorlanabilirler. Kişilerarası ilişkilerin kurulmasını engelleyebilen bu durum, grup etkinliklerine katılımı kısıtlayabilir ve sınıftaki tartışmalara katılımı zorlaştırabilir. Ek olarak, bu sorunlar hayal kırıklığı, kaygı ve özgüven eksikliği gibi duygusal zorlukları da beraberinde getirebilir (Oğuz vd., 2022).

Dil ve konuşma bozukluklarına sahip çocukları eğitim ortamında desteklemek için çeşitli stratejiler önerilmektedir. Bireyselleştirilmiş öğretim, çocukların benzersiz ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla öğretim programlarının ve görevlerin uyarlanmasını, ek destek ve kaynakların sağlanmasını ve iletişimi ve öğrenmeyi geliştirmek için teknolojinin kullanımını içermelidir. Görsel yardımlar, konuşulan dili anlamada güçlük çeken çocuklara ek bağlam ve pekiştirme sağlayabilir (Mahmoud vd., 2014). Eğitimcilerin, tekrarlama ve pekiştirme tekniklerini kullanarak önemli bilgi ve kavramların hatırlanmasını güçlendirmesi önemlidir. Katılımı ve etkileşimi teşvik eden kapsayıcı bir sınıf ortamı oluşturulması, konuşma ve dil bozukluğu olan öğrenciler de dahil olmak üzere tüm öğrencilerin bütünsel gelişimini destekler. Ayrıca, yapılandırılmış sosyal etkileşim fırsatları, sosyal becerilerin geliştirilmesine ve arkadaşlık oluşumuna katkıda bulunabilir. Bu tür stratejiler, dil ve konuşma bozukluklarına sahip çocukların eğitim süreçlerine tam ve etkin bir şekilde katılımlarını sağlamak için hayati öneme sahiptir (Baxter vd., 2009).

Özetle, çocuklarda konuşma ve dil bozukluklarının eğitimsel etkileri derin olup, hem akademik performansı hem de sosyal gelişimi etkilemektedir. Bu zorlukları anlamak

ve sınıfta destekleyici bir ortamı teşvik eden stratejileri ustaca uygulamak eğitimcilerin görevidir. Mantıklı destek ve gerekli kaynakların sağlanması yoluyla, konuşma ve dil bozukluklarıyla boğuşan çocuklar, yalnızca zorlukların üstesinden gelmekle kalmaz, aynı zamanda hem eğitim alanında hem de daha geniş yaşam bağlamlarında tam potansiyellerini ortaya çıkarabilirler.

2.BÖLÜM: LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu alanında hazırlanmış tezlerin, farklı veri tabanları üzerinden farklı değişken ve parametreler ile ele alındığı görülmektedir. Çalışmamız ile ilgili yayınlanmış tezler ile ilgili bilgiler ve detaylara bu bölümde yer verilmiştir.

Dural (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, okul öncesi dönemde konuşma sesi bozukluğu terapilerinde bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulamasının etkililiği incelenmiştir. Araştırma, 5-6 yaş aralığında konuşma sesi bozukluğu olan iki çocuğun katıldığı küçük bir örnekleme değerlendirmiş ve bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulamasının konuşma sesi bozukluğu olan çocukların artikülasyon becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu bulmuştur. Bu sonuçlar, terapi sürecini daha etkili ve çekici hale getirebilecek ve çocukların artikülasyon becerilerinin gelişimine katkıda bulunabilecek uygulamaların etkinliğini vurgulamaktadır.

Bacı (2016) konuşma sesi bozukluğu olan çocuklarda fonolojik farkındalık becerileri ve sözel çalışma belleği arasındaki ilişkiyi incelediği bir çalışmada, 4-6 yaş aralığında, konuşma sesi bozukluğu olan 30 çocuk ve normal gelişim gösteren 30 çocuğun katıldığı bir örnekleme değerlendirmiştir. Araştırma sonuçları, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların fonolojik farkındalık becerileri ve sözel çalışma belleği performanslarının kontrol grubuna göre daha düşük olduğunu ve bu iki alan arasında ilişkiler olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil ve okuryazarlık gelişimine destek olabilecek müdahalelerin geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Başaran'ın (2021) yüksek lisans tezinde, konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil becerileri ve konuşma tutumları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil becerileri ve konuşma tutumlarında olmayan çocuklara göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

Kurtaran (2021), konuşma sesi bozukluğu olan okul öncesi çocuklarda sözel çalışma belleği, hızlı isimlendirme ve sesbilgisel farkındalık becerilerini incelediği bir çalışmada, bu becerilerin yaş ve cinsiyet ile ilişkili olduğunu ve konuşma sesi bozukluğu olan çocukların sözel çalışma belleği, hızlı isimlendirme ve sesbilgisel

farkındalık performanslarının kontrol grubuna göre daha düşük olduğunu bulmuştur. Çalışma, bu becerilerin dil ve okuryazarlık gelişimine katkı sağlaması açısından değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Karamete (2021) doktora tezinde, 3:00-6:11 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan çocukların motor konuşma becerisinin dinamik olarak değerlendirilmesi incelenmiştir. Bu tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırmada, bu çocukların motor konuşma becerilerinde çeşitli farklılıklar bulunmuştur.

Ateş (2021) tarafından yapılan bir araştırmada, 5-7 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil gelişimi ve bilişsel gelişimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçları, konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil gelişimi ve bilişsel gelişimleri arasında farklılıklar olduğunu göstermiş, bu bulgular çocukların genel gelişimine ve akademik başarılarına katkı sağlayabilecek önemli içgörüler sunmaktadır.

Barışan (2023) tarafından gerçekleştirilen yüksek lisans tezi, okul öncesi dönemde konuşma sesi bozukluğu olan ve konuşma terapisi almış çocukların sesletim ses bilgisi test performanslarının kronolojik yaşa uygunluğunu incelemiştir. Bu çalışma, karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanarak ses bozukluğu ve fonolojik bozukluk gibi değişkenleri ele almıştır. Katılımcı grubu, toplamda 35 erkek ve 15 kız olmak üzere 50 konuşma bozukluğu olan çocuktan oluşmaktadır. Bulgular, konuşma terapisi almış çocukların ses bilgisi test performanslarının biyolojik yaş ortalamalarına göre farklılık gösterdiğini göstermektedir. Ayrıca, konuşma sesi bozukluğu olan vakaların sayısının sınırlılığının uygulanan test sonuçlarını etkileyebileceği ve bu nedenle motivasyon ölçeğinin sürece dahil edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Pehlivan (2021), erken koklear implantasyon yaşının konuşma sesi bozukluğu şiddetine ve konuşma anlaşılabilirliği düzeyine etkilerini incelediği çalışmasında, 5-7 yaş arası erken koklear implantasyon geçiren çocukları ve normal işitme becerilerine sahip bir kontrol grubunu değerlendirmiştir. Araştırma, erken koklear implantasyon yaşının konuşma sesi bozukluğu şiddeti ve konuşma anlaşılabilirliği düzeyine olumlu etkileri olduğunu göstermiş ve bu bulgular, koklear implantasyonun zamanlaması ve müdahale stratejilerinin planlanmasında önemli bir faktör olarak belirtilmiştir.

Bal (2023) tarafından yürütülen bir çalışmada, işitme engeli nedeniyle konuşma sesi bozukluğu yaşayan çocukların sözel/görsel çalışma belleği ve fonolojik farkındalık becerileri incelenmiştir. Bu karşılaştırmalı analiz, bu çocukların normal işiten akranlarıyla kıyaslanarak yapılmıştır. Bulgular, işitme engelli grubun normal işiten gruba göre daha düşük performans gösterdiğini ve bu farkın özellikle çalışma belleği ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Sezer (2023) tarafından gerçekleştirilen bir doktora tezinde, fonksiyonel konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların motor yeterlilik, praxis ve dil performansları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları, fonksiyonel konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil becerileri, motor yeterlilik ve praxis performanslarında anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Derin (2023)'ün çalışması, konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların fonolojik farkındalık becerileri ve ev erken okuryazarlık ortamlarını karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırma, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların bu becerilerde ve ortamlarda, olmayan akranlarına göre daha düşük performans sergilediğini göstermiştir.

Sarıyıldız (2023) tarafından yapılan bir çalışma, disleksi ve konuşma sesi bozukluğu tanısı almış çocukların sözel çalışma belleği ve fonolojik farkındalık performanslarını karşılaştırmıştır. Bu ilişkisel araştırma, fonolojik bozukluğu olan grubun disleksi tanısı olan gruba göre sözel çalışma belleği becerisinde daha iyi performans gösterdiğini, ancak fonolojik farkındalık becerilerinde iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur.

Albayrak (2023) tarafından yapılan bir yüksek lisans tezinde, konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların sözel bellek, hızlı isimlendirme ve fonolojik farkındalık becerileri incelenmiştir. Bu karşılaştırmalı ve korelasyonel çalışmada, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların bu becerilerde olmayan çocuklara göre daha düşük performans gösterdiği bulgulanmıştır.

Aslantaş (2023) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, 3-5 yaş grubundaki çocukların sosyal iletişim becerileri, konuşma sesi bozukluğu ve akıcısızlık tanısı almış çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında karşılaştırmalı olarak

incelenmiştir. Araştırma, bu iki farklı tanı grubunun sosyal iletişim becerilerinde belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur.

Şen (2023)'ün çalışmasında, erken çocukluk döneminde konuşma sesi bozukluğu tanısı almış çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeyleri, tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma, bu grupların ebeveynlerinin kaygı düzeylerinin farklı olduğunu göstermiştir.

Yıldız (2023) tarafından yapılan bir yüksek lisans tezinde, 4-7 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların anlamsız sözcük tekrarı testi sonuçları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu araştırmada, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların bu testte olmayan çocuklara göre daha düşük performans gösterdiği bulunmuştur.

Yıldırım (2021) tarafından gerçekleştirilen yüksek lisans tezi çalışması, erken çocukluk döneminde konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, betimsel ve ilişkisel bir model kullanarak konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerini tipik gelişim gösteren çocukların anneleriyle karşılaştırmıştır. Çalışmada, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeyleri, tipik gelişim gösteren çocukların annelerinin stres düzeyleri, çocukların konuşma anlaşılabilirliği ve algılanan stres gibi değişkenler ele alınmıştır. Örneklem, 0-8 yaş aralığında konuşma sesi bozukluğu tanısı almış 96 çocuğun annesi ile aynı yaş aralığındaki tipik gelişim gösteren 90 çocuğun annesini içermektedir. Bulgular, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerinin, tipik gelişim gösteren çocukların annelerine kıyasla farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerine özel dikkat gösterilmesi ve bu konuda destek sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu destek, ebeveynlerin terapi süreçlerine daha etkin katılımını teşvik edebilir ve aile-çocuk ilişkisinin gelişimine katkı sağlayabilir.

Altın Yakut (2022) tarafından yürütülen bir çalışmada 6-8 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların pragmatik dil becerileri incelenmiştir. Araştırma, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların pragmatik dil becerilerinde olmayan çocuklara göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

Yılmaz (2021) tarafından yapılan bir yüksek lisans tezinde, dil ve konuşma terapistlerinin konuşma sesi bozukluğu olan çocuklara yönelik değerlendirme amaç seçimi ve müdahale uygulamaları incelenmiştir. Bu tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma, terapistlerin çeşitli değerlendirme ve müdahale yöntemleri kullandıklarını göstermiştir.

Tablo 1: Literatür Çalışmaları ve Detayları

Tezin İsmi	Künye	Araştırmanın Türü	Model	Kullanılan Değişkenler	Hipotezler	Veri Toplama	Araştırma Yöntemi	Örneklem Hakkında Bilgi	Bulgular	Sonuç ve Öneriler
İşitme Engeline Bağlı Gelişen Konuşma Sesi Bozukluğu Olan 5-7 Yaş Çocukların Sözel/Görsel Çalışma Belleği ve Fonolojik Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi	Bal, G. S. (2023). İşitme Engeline Bağlı Gelişen Konuşma Sesi Bozukluğu Olan 5-7 Yaş Çocukların Sözel/Görsel Çalışma Belleği ve Fonolojik Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Kapadokya Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Karşılaştırmalı Analiz	Çalışma belleği, Fonolojik farkındalık, İşitme engeli, Konuşma sesi bozukluğu	İşitme engeline bağlı konuşma sesi bozukluğu olan grup ile normal işiten grup arasında sözel/görsel çalışma belleği açısından anlamlı bir fark olup olmadığı,	Türkçe Sesletim Sesbilgisi Testi, Çalışma Belleği Ölçeği ve Türkçe Fonolojik Farkındalık Testi kullanılarak veri toplanmıştır.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma	Araştırmaya, anadili Türkçe olan ve konuşma sesi bozukluğu tanısı almış 5 yaş 0 ay ile 7 yaş 11 ay aralığındaki toplam 56 çocuk (28 kız ve 28 erkek) dahil edilmiştir.	İşitme engelli grup, normal işiten gruba göre tüm testlerde daha düşük skorlar elde etmiştir. Çalışma belleği ölçeğine göre normal işiten grubun sonuçları istatistiksel olarak anlamlıdır. İşitme engelli grup, normal işiten gruba göre Türkçe Fonolojik Farkındalık Testinde daha düşük skorlar elde etmiş, ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.	İşitme engeli olan grup ile normal işiten grup arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Çalışmanın sonuçları, konuşma sesi bozukluğunun nedenlerine ve etkilediği becerilerin daha büyük örneklem gruplarıyla yapılmasını önermektedir.
5-7 Yaş Arası Fonksiyonel Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Motor Yeterlilik Praksis ve Dil Performanslarının İncelenmesi	Sezer, E. (2023). 5-7 Yaş Arası Fonksiyonel Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Motor Yeterlilik Praksis ve Dil Performanslarının İncelenmesi [Doktora Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Doktora Tezi	Karşılaştırmalı Analiz	Dil ve konulma bozukluğu, El becerisi, Konuşma sesi bozukluğu, Motor yeterlilik, Praksis yeteneği	Fonksiyonel konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların motor yeterlilik, praksis ve dil performanslarının karşılaştırılması ve bu alanlardaki farklılıkların belirlenmesi.	Raven Standart İlerleyen Matrisler Testi (RSMT), Türkçe Okul Çağı Dil Gelişim Testi (TODİL), Bruininks-Oseretsky Motor Yeterlilik Testi (BOT-2)	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma	Fonksiyonel konuşma sesi bozukluğu şüphesi olan 25 çocuk ve tipik gelişim gösteren (TGG) 25 çocuk.	Fonksiyonel konuşma sesi bozukluğu olan çocuklara göre dil becerileri, motor yeterlilik ve praksis performanslarında anlamlı farklılıklar göstermiştir. Ancak, motor yeterlilik ve el becerileri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.	Fonksiyonel konuşma sesi bozukluğu olan çocukların değerlendirilmesinde, sesletim becerilerinin yanı sıra praksis ve dil becerilerinin de eş zamanlı olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Fonolojik Farkındalık Becerilerinin ve Ev Erken Okuryazarlık Ortamlarının İncelenmesi	Derin, D. (2023). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Fonolojik Farkındalık Becerilerinin ve Ev Erken Okuryazarlık Ortamlarının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Karşılaştırmalı Analiz	Erken okuryazarlık, Ev okuryazarlık ortamı, Fonolojik farkındalık, Konuşma sesi bozukluğu	KSB olan ve olmayan çocukların fonolojik farkındalık becerileri ve ev erken okuryazarlık ortamları arasındaki farkların incelenmesi.	Türkçe Sesletim-Sesbilgisi Testi, Erken Okuryazarlık Testi Sesbilgisel Farkındalık alt ölçeği ve Ev Erken Okuryazarlık Ortamı Ölçeği kullanılmıştır.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	Araştırmaya, 60-72 ay aralığındaki 20 KSB olan ve 20 KSB olmayan çocuk katılmıştır.	KSB olan çocuklarda fonolojik farkındalık becerileri ile ev erken okuryazarlık ortamları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. KSB olan çocukların fonolojik farkındalık becerileri ve ev erken okuryazarlık ortamları KSB olmayan akranlarına göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur.	KSB olan çocukların değerlendirilmesinde, fonolojik farkındalık becerileri ve ev erken okuryazarlık ortamlarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu alanlardaki eksikliklerin, çocukların okuryazarlık becerilerini de etkileyebileceği belirtilmiştir.
Disleksi ve Konuşma Sesi Bozukluğu Tanısı Almış Çocukların Sözel Çalışma Belleği ve Fonolojik Performanslarının Karşılaştırılması	Sarıyıldız, A. (2023). Disleksi ve Konuşma Sesi Bozukluğu Tanısı Almış Çocukların Sözel Çalışma Belleği ve Fonolojik Performanslarının Karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Çalışma, karşılaştırmalı ve ilişkisel bir modeli takip etmektedir. Bu model, iki farklı tanı grubunun (disleksi ve konuşma sesi bozukluğu) performanslarını karşılaştırmayı ve ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.	Disleksi, Fonolojik bozukluk, Sözel çalışma belleği, Fonolojik farkındalık, Konuşma sesi bozukluğu	Disleksi ve konuşma sesi bozukluğu tanısı almış çocukların sözel çalışma belleği ve fonolojik performansların da anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek.	Sesletim Ses Bilgisi testi, Fonolojik Farkındalık Testi ve Çalışma Belleği Ölçeği kullanılmıştır.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	Disleksi ve fonolojik bozukluk tanısı almış toplam 20 çocuk (her gruptan 10 çocuk).	Fonolojik bozukluğu tanısı olan grup, disleksi tanısı olan gruba göre sözel çalışma belleği becerisinde daha iyi performans göstermiş; fonolojik farkındalık becerilerinde ise iki grup arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.	Çalışma, disleksi ve konuşma sesi bozukluğu tanısı almış çocukların sözel çalışma belleği ve fonolojik farkındalık performanslarında farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, her iki tanı grubunun değerlendirilmesinde ve müdahalelerinde dikkate alınmalıdır.

60-90 Ay Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Sözel Bellek, Hızlı İsimlendirme ve Fonolojik Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi	Albayrak, Ş. (2023). 60-90 Ay Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Sözel Bellek, Hızlı İsimlendirme ve Fonolojik Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı ve korelasyonel bir modeli takip etmektedir, bu da çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri ve farklılıkları incelemeyi amaçlamaktadır.	Konuşma sesi bozukluğu, Fonolojik farkındalık becerileri, Hozlı isimlendirme becerileri, Sözel çalışma belleği	Konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların sözel bellek, hızlı isimlendirme ve fonolojik farkındalık becerileri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Erken Dil Gelişim Testi (TEDİL), Türkçe Sesletim Sesbilgisi Testi (SST), Çalışma Belleği Ölçeği, Hızlı İsimlendirme Testi (HİT), Fonolojik Farkındalık Testi (FFT).	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma	60-90 ay arası, konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan toplam 60 çocuk (26 kız, 34 erkek).	Konuşma sesi bozukluğu olan çocuklar, sözel bellek, hızlı isimlendirme ve fonolojik farkındalık becerilerinde olmayan çocuklara göre daha düşük performans göstermişlerdir.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil ve konuşma terapisinde, sözel bellek, hızlı isimlendirme ve fonolojik farkındalık becerilerinin de dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu becerilerin değerlendirilmesi, çocukların dil ve okuryazarlık gelişimine yardımcı olabilir.
3-5 Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması: Konuşma Sesi Bozukluğu, Akıcısızlık ve Normal Gelişim	Aslantaş, S. İ. (2023). 3-5 Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması: Konuşma Sesi Bozukluğu, Akıcısızlık ve Normal Gelişim [Yüksek Lisans Tezi, İstinye Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı ve korelasyonel bir modeli takip etmektedir.	Konuşma sesi bozukluğu, Akıcısızlık, Tipik gelişim, Ortak dikkat, Sosyal iletişim	Konuşma sesi bozukluğu ve akıcısızlık tanısı almış çocuklar ile normal gelişim gösteren çocukların sosyal iletişim becerileri arasında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek.	Sosyal İletişim Skalası, Ankara Gelişimsel Tarama Envanteri, Sesletim ve Sesbilgisi Testi, ve diğer ilgili ölçekler kullanılmıştır.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	3-5 yaş aralığındaki, konuşma sesi bozukluğu ve akıcısızlık tanısı almış çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklardan oluşan örneklem grubundan 30 kişi.	Konuşma sesi bozukluğu ve akıcısızlık tanısı almış çocukların sosyal iletişim becerileri, normal gelişim gösteren çocuklara göre farklılık göstermektedir.	Konuşma sesi bozukluğu ve akıcısızlık tanısı almış çocukların sosyal iletişim becerilerine odaklanılması, dil ve konuşma terapisinde bu alanların da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır

Erken Çocukluk Döneminde Konuşma Sesi Bozukluğu Tanısı Almış Çocukların Ebeveynlerinin Kaygı Düzeyinin İncelenmesi	Şen, S. (2023). Erken Çocukluk Döneminde Konuşma Sesi Bozukluğu Tanısı Almış Çocukların Ebeveynlerinin Kaygı Düzeyinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Bu araştırma, karşılaştırmalı ve korelasyonel bir modeli takip edilmiştir.	Konuşma sesi bozukluğu, Dil konuşma terapisi, Kaygı düzeyi	Konuşma sesi bozukluğu tanısı almış çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeylerinin tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeylerinden farklı olup olmadığını belirlemek.	Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI), demografik bilgi formu, Türkçe Sesletim Sesbilgisi Testi (SST), Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), Türkçe Erken Dil Gelişim Testi (TEDİL).	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	Konuşma sesi bozukluğu tanısı almış 75 çocuğun ebeveynleri ve tipik gelişim gösteren 75 çocuğun ebeveynleri.	Konuşma sesi bozukluğu tanısı almış çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeyleri, tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeylerinden farklı bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu tanısı almış çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeylerine özel dikkat gösterilmesi ve bu konuda destek sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.
Okul Öncesi Dönemde Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Konuşma Terapisi Almış Çocukların Sesletim Ses Bilgisi Test Performanslarının Kronolojik Yaşa Uygunluğunun Değerlendirilmesi	Barışan, E. (2023). Okul Öncesi Dönemde Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Konuşma Terapisi Almış Çocukların Sesletim Ses Bilgisi Test Performanslarının Kronolojik Yaşa Uygunluğunun Değerlendirilmesi	Yüksek Lisans Tezi	Karşılaştırmalı Analiz	Ses bozukluğu, Fonolojik Bozukluk	Konuşma Terapisi almış çocukların sesletim ses bilgisi test performanslarının kronolojik yaşa uygunluğunun değerlendirilmesi	Wilcoxon Sıralı İşaretler testi	İlişkisel analiz ve tema analizi	35'i erkek 15'i kız 50 konuşma bozukluğu olan çocuk.	Biyolojik yaş ortalamalarına göre konuşma terapisi almış çocukların ses bilgisi test performansları farklılık göstermektedir.	Konuşma sesi bozukluğu olan vakaların sayısının sınırlılığının dışında uygulanan test sonuçlarından etkilenebildiği ve buna göre motivasyon ölçeğinin de sürece dahil edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

4-7 Yaş Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Anlamsız Sözcük Tekrarı Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması	Yıldız, E. İ. (2023). 4-7 Yaş Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Anlamsız Sözcük Tekrarı Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi, Kapadokya Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Bu araştırma, karşılaştırmalı bir model takip edilmiştir.	Konuşma sesi bozukluğu, fonolojik bozukluk, Kısa süreli bellek	Konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların anlamsız sözcük tekrarı testi sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek.	Anlamsız Sözcük Tekrarı Testi ve diğer ilgili ölçekler kullanılmıştır.	Karşılaştırmalı araştırma	4-7 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan (17) ve olmayan (17), toplamda 34 kişi	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların anlamsız sözcük tekrarı testi sonuçları, olmayan çocuklara göre farklılık göstermektedir.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil ve konuşma değerlendirmelerin de anlamsız sözcük tekrarı testi sonuçlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.
6-8 Yaş Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Pragmatik Dil Becerilerinin İncelenmesi	Altın Yakut, Z. (2022). 6-8 Yaş Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Pragmatik Dil Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Kapadokya Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı bir modelle takip ederek, konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların pragmatik dil becerilerini karşılaştırmaktadır.	Konuşma sesi bozukluğu, Pragmatik dil gelişimi	Konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların pragmatik dil becerileri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek.	Pragmatik Dil Becerileri Envanteri, Türkçe Sesletim Sesbilgisi Testi, diğer ilgili ölçekler ve anketler.	Karşılaştırmalı araştırma.	6-8 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan toplam 52 çocuk.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların pragmatik dil becerileri, olmayan çocuklara göre farklılık göstermektedir.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların pragmatik dil becerilerinin daha etkin bir şekilde değerlendirilmesi ve bu alanda müdahalelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Dil ve Konuşma Terapistlerinin Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocuklara Yönelik Değerlendirme Amaç Seçimi ve Müdahale Uygulamaları	Yılmaz, A. B. (2021). Dil ve Konuşma Terapistlerinin Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocuklara Yönelik Değerlendirme Amaç Seçimi ve Müdahale Uygulamaları [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, tanımlayıcı ve karşılaştırmalı bir modeli takip ediyor, dil ve konuşma terapistlerinin konuşma sesi bozukluğu olan çocuklara yönelik değerlendirme ve müdahale uygulamalarını incelemektedir.	Dil ve konuşma terapisi, Konuşma sesi bozukluğu, Konuşma terapisi	Dil ve konuşma terapistlerinin konuşma sesi bozukluğu olan çocuklara yönelik değerlendirme ve müdahale uygulamalarının kapsam ve etkinliğini belirlemek.	Dil ve konuşma terapistlerine yönelik anket uygulaması ve alanyazın taraması.	Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma.	Türkiye'de özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, hastaneler, özel klinikler ve üniversitelerde çalışan 100 dil ve konuşma terapisti.	Dil ve konuşma terapistlerinin konuşma sesi bozukluğu olan çocuklara yönelik çeşitli değerlendirme ve müdahale yöntemleri kullandıklarını göstermektedir.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocuklara yönelik değerlendirme ve müdahale uygulamalarının genişletilmesi ve standardize edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu, terapistlerin uygulamalarını daha etkin hale getirebilir ve çocukların tedavi sürecine katkıda bulunabilir.
Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Dil Becerilerinin ve Konuşma Tutumlarının İncelenmesi	Başaran, Ş. N. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Dil Becerilerinin ve Konuşma Tutumlarının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Bu araştırma, tanımlayıcı ve karşılaştırmalı bir modeli izlemektedir ve konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil becerileri ile konuşma tutumlarını karşılaştırmayı amaçlamaktadır.	Konuşma sesi bozukluğu, Dil becerileri, Konuşma tutumları	Konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil becerileri ve konuşma tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Okul Çağı Dil Gelişim Testi (TODİL), Sesletim ve Sesbilgisi Testi (SST), Konuşma Katılımı ve Etkinliği Değerlendirmesi Anketi.	Karşılaştırmalı ve tanımlayıcı araştırma.	Konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan 4-7 yaş arası 40 çocuk	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil becerileri ve konuşma tutumları, olmayan çocuklara göre farklılık göstermektedir.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil becerileri ve konuşma tutumlarına odaklanarak bütünsel bir müdahale yaklaşımının önemi vurgulanmıştır. Bu, çocukların iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir.

Erken Çocukluk Döneminde Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocukların Annelerinin Stres Düzeylerinin Belirlenmesi	Yıldırım, Ş. N. (2021). Erken Çocukluk Döneminde Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocukların Annelerinin Stres Düzeylerinin Belirlenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, betimsel ve ilişkisel bir modeli izlemektedir, bu da konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerini tipik gelişim gösteren çocukların anneleriyle karşılaştırmayı ve bu konudaki ilişkileri incelemeyi amaçlamaktadır.	Anne stresi, Dil ve konuşma terapisi, Konuşma sesi bozukluğu	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerinin tipik gelişim gösteren çocukların annelerinin stres düzeylerinden farklı olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Sesletim ve Sesbilgisi Testi (SST), Algılanan Stres Ölçeği, Anne Baba Stres Ölçeği.	Betimsel ve ilişkisel araştırma.	0-8 yaş aralığında konuşma sesi bozukluğu (KSB) tanısı almış çocukların anneleri (n: 96) ile tipik gelişim gösteren çocukların anneleri (n: 90).	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerinin, tipik gelişim gösteren çocukların annelerine kıyasla farklılık gösterdiği bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerine özel dikkat gösterilmesi ve bu konuda destek sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.
Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocuklarda Sözel Çalışma Belleği, Hızlı İsimlendirme ve Sesbilgisel Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi	Kurtaran, N. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocuklarda Sözel Çalışma Belleği, Hızlı İsimlendirme ve Sesbilgisel Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı ve korelasyonel bir modeli izlemekte ve konuşma sesi bozukluğu olan okul öncesi çocukların sözel çalışma belleği, hızlı isimlendirme ve sesbilgisel farkındalık becerilerini incelemektedir.	Konuşma sesi bozukluğu, Sözel çalışma belleği	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların sözel çalışma belleği, hızlı isimlendirme ve sesbilgisel farkındalık becerileri arasında ve yaş ile bu beceriler arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Sesletim Sesbilgisi Testi, Hızlı İsimlendirme Testi, Çalışma Belleği Ölçeği, Erken Okuryazarlık Testi.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	Konuşma sesi bozukluğu tanısı almış 5-6 yaş arası 22 çocuk	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların sözel çalışma belleği, hızlı isimlendirme ve sesbilgisel farkındalık becerilerinde farklılıklar gösterdiği ve bu beceriler arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların bu becerilerinin değerlendirilmesi ve müdahalelerde dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu, çocukların dil ve okuryazarlık gelişimine destek olabilir.
Konuşma Sesi Bozukluğu Olan 3:00-6:11 Yaş Arası Çocukların Motor Konuşma Becerisinin Dinamik Değerlendirmesi	Karamete, A. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan 3:00-6:11 Yaş Arası Çocukların Motor Konuşma Becerisinin Dinamik Değerlendirmesi [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi].	Doktora Tezi	Araştırma, tanımlayıcı ve karşılaştırmalı bir modeli izleyerek, 3:00-6:11 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan çocukların motor konuşma becerilerini dinamik olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır.	Konuşma sesi bozukluğu, Motor konuşma becerileri	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların motor konuşma becerilerinin yaş ve cinsiyetle ilişkisi ve bu becerilerin tanısal araçlarla değerlendirilmesi.	Motor Konuşma Becerisinin Dinamik Değerlendirmesi (DEMSS-TR) testi, çocukluk çağı konuşma apraksisi ile ilgili diğer testler.	Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma.	3:00-6:11 yaş arası konuşma sesi bozukluğu olan 82 çocuk	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların motor konuşma becerilerinde çeşitli farklılıklar bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların motor konuşma becerilerinin değerlendirilmesi ve bu alanda müdahalelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu, çocukların konuşma becerilerinin

										gelişimine katkı sağlayabilir.
Erken Koklear İmplantasyon Yaşının Konuşma Sesi Bozukluğu Şiddetine ve Konuşma Anlaşılabilirliği Düzeyine Olan Etkisinin İncelenmesi	Pehlivan, B. (2021). Erken Koklear İmplantasyon Yaşının Konuşma Sesi Bozukluğu Şiddetine ve Konuşma Anlaşılabilirliği Düzeyine Olan Etkisinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı ve korelasyonel bir modelle izlemekte ve erken koklear implantasyon yaşının konuşma sesi bozukluğu şiddetine ve konuşma anlaşılabilirliği düzeyine etkisinin incelenmesini amaçlamaktadır.	Koklear implantasyon yaşı, konuşma sesi bozukluğu, Artikülasyon	Erken koklear implantasyon yaşının konuşma sesi bozukluğu şiddetine ve konuşma anlaşılabilirliği düzeyine olumlu etkileri olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Sesletim ve Sesbilgisi Testi, Bağlamaçı Anlaşılabilirlik Ölçeği.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma	5-7 yaş arası erken koklear implantasyon geçiren çocuklar ve kontrol grubu olarak normal işitme becerilerine sahip 60 çocuk	Erken koklear implantasyon yaşının, konuşma sesi bozukluğu şiddeti ve konuşma anlaşılabilirliği düzeyine olumlu etkileri olduğu bulunmuştur.	Erken koklear implantasyonun, konuşma sesi bozukluğu ve anlaşılabilirliği üzerindeki olumlu etkilerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu, koklear implantasyonun zamanlaması ve müdahale stratejilerinin planlanmasında önemli bir faktör olabilir.

Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocukların Dil ve Erken Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi	Başaran, A. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocukların Dil ve Erken Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, tanımlayıcı ve karşılaştırmalı bir modeli izleyerek, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil ve erken okuryazarlık becerilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.	Konuşma sesi bozukluğu, Dil becerileri, Erken okuryazarlık becerileri, Artikülasyon	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil ve erken okuryazarlık becerileri arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Okul Çağı Dil Gelişimi Testi, Erken Okuryazarlık Testi, demografik bilgi formu, Türkçe Sesletim ve Sesbilgisi Testi.	Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma.	Konuşma sesi bozukluğu olan 30 çocuk	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil ve erken okuryazarlık becerilerinde düşük performans gösterdiği ve bu beceriler arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların değerlendirmelerin de sesletim becerileri ile birlikte dil ve erken okuryazarlık becerilerinin de değerlendirilmesi önerilmektedir. Bu, çocukların dil ve okuryazarlık gelişimine yardımcı olabilir.
5-7 Yaş Arasında Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Dil Gelişimi ve Bilişsel Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Ateş, N. A. (2021). 5-7 Yaş Arasında Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Dil Gelişimi ve Bilişsel Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı ve ilişkisel bir modeli izlemekte ve 5-7 yaş arasında konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil gelişimi ve bilişsel gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir.	Konuşma sesi bozukluğu, dil gelişimi, Bilişsel gelişim, Fonolojik bozukluk, Kısa süreli bellek	Konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil gelişimi ve bilişsel gelişimleri arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL), Cognitive Assessment System (CAS).	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	5-7 yaş arasında konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan toplam 42 çocuk (21 KSB olan ve 21 KSB olmayan).	Konuşma sesi bozukluğu olan ve olmayan çocukların dil gelişimi ve bilişsel gelişimleri arasında farklılıklar bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil ve bilişsel gelişimlerinin değerlendirilmesi ve bu alanda müdahalelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu, çocukların genel gelişimine ve akademik başarılarına katkı sağlayabilir.

Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocuklarda Fonolojik Farkındalık Becerileri ve Sözel Çalışma Belleği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Bacı, Ö. (2016). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocuklarda Fonolojik Farkındalık Becerileri ve Sözel Çalışma Belleği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı ve ilişkisel bir modeli takip ediyor ve konuşma sesi bozukluğu olan çocuklarda fonolojik farkındalık becerileri ile sözel çalışma belleği arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.	Konuşma sesi bozukluğu, fonolojik bozukluk, sözel çalışma belleği, Artikülasyon	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların fonolojik farkındalık becerileri ile sözel çalışma belleği arasında ilişki olup olmadığını belirlemek.	Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL), Ankara Artikülasyon Testi (AAT), Fonolojik Farkındalık Kontrol Listesi, Anlamsız Sözcük Tekrarı Listesi.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	4-6 yaş aralığında, konuşma sesi bozukluğu olan 30 çocuk ve normal gelişim gösteren 30 çocuk.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların fonolojik farkındalık becerileri ve sözel çalışma belleği performanslarının kontrol grubuna göre daha düşük olduğu ve bu iki alan arasında ilişkiler olduğu bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların fonolojik farkındalık ve sözel çalışma belleği becerilerinin değerlendirilmesi ve bu alanlarda müdahalelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu, çocukların dil ve okuryazarlık gelişimine destek olabilir.
Okul Öncesi Dönemde Konuşma Sesi Bozukluğu Terapilerinde Bilgisayar Destekli Artikülasyon Terapisi Uygulamasının Etkililiğinin İncelenmesi	Dural, R. (2015). Okul Öncesi Dönemde Konuşma Sesi Bozukluğu Terapilerinde Bilgisayar Destekli Artikülasyon Terapisi Uygulamasının Etkililiğinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi].	Yüksek Lisans Tezi	Araştırma, karşılaştırmalı ve ilişkisel bir modeli izleyerek, bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulamasının etkililiğini incelemektedir.	Konuşma sesi bozukluğu, bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulaması, artikülasyon bozukluğu	Bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulamasının konuşma sesi bozukluğu olan çocukların artikülasyon becerilerini geliştirip geliştirmediğini belirlemek.	Bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulaması, artikülasyon testleri, katılımcı gözlemleri.	Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma.	5-6 yaş aralığında konuşma sesi bozukluğu olan çocuklar, toplam 2 katılımcı.	Bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulamasının konuşma sesi bozukluğu olan çocukların artikülasyon becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğu bulunmuştur.	Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların tedavisinde bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulamalarının etkinliği vurgulanmıştır. Bu tür uygulamalar, terapi sürecini daha etkili ve çekici hale getirebilir ve çocukların artikülasyon becerilerinin gelişimine katkıda bulunabilir.

Bu literatür taramasında ele alınan çalışmalar, Türkiye'de dil ve konuşma terapisi konuşma sesi bozukluğu alanındaki çeşitli yönleri kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Araştırmalar, terapinin etkileri, farkındalık düzeyleri ve eğitim yöntemleri üzerine yoğunlaşmıştır. Ebeveynler, çocuklar, öğretmenler ve sağlık profesyonelleri arasındaki farkındalık ve beceri düzeyleri, dil ve konuşma terapisi mesleğinin tanıtımı ve farkındalığının artırılmasının önemini vurgulamaktadır. Demografik özelliklerin terapi becerilerine etkisi gibi spesifik konular da ele alınmıştır. Sonuç olarak, bu çalışmalar dil ve konuşma terapisinin farklı yönlerini aydınlatmış ve konuşma sesi bozukluğu alanında daha fazla araştırma ve gelişmeye olan ihtiyacı göstermiştir. Bu bağlamda çalışmanın devamında söz konusu literatürün sistematik analizi üzerinden bir meta analiz yapılmış ve genel olarak belirlenen parametre ve tema üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

3.BÖLÜM: TÜRKİYE’DE DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ ANABİLİM DALINDA KONUŞMA SESİ BOZUKLUĞU ALANINDA HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada, bibliyometrik analiz yöntemine başvurulmuştur. Türkiye’de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu Alanında Hazırlanmış Kayıtlı Lisansüstü Tezlerindeki sistematik ilişki bağlamında bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi amaçlanmış, bu sayede geniş kapsamlı bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"ne uygun hareket edilmiştir.

3.1. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Türkiye’de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu Alanında Hazırlanmış Kayıtlı Lisansüstü Tezlerinin Analizi yapılmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışma için örneklem grup elde etmek amacı ile yoktez veri tabanı incelenmiş ve yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri sürece dahil edilmiştir. “Konuşma sesi bozukluğu” anahtar kelimesi kullanılarak veri taraması yapılmıştır. Veri taraması yapılırken bazı kriterler belirlenmiş ve sınırlılıklar çizilmiştir. Buna göre aşağıdaki kriterler doğrultusunda veri taraması yapılmıştır:

- YÖK tez merkezinde yayınlanmış lisansüstü tez olması,
- 2010-2023 yılları (dahil) arasında yayınlanmış olması,
- Araştırmaların cinsiyet özelliği ve diğer demografik özelliklerinin belirtilmiş olması,
- Tam metne ulaşılabilir olması,
- Artikülasyon, fonolojik ve çocukluk çağı apraksisi ile bunların alt kategorizasyonlarından en az birini değişken (parametre) olarak belirlemiş olması

gibi kriterleri karşılayan çalışmalar, araştırmamız için seçilmiştir. Bu bağlamda yoktez.gov.tr web sitesi üzerinden yapılan anahtar kelime taraması ile 22 farklı çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmalardan biri “uzmanlık tezi” olduğundan, kriterlerimizi karşılamadığı görülmüş ve dışlanma kriterimize takılarak alınmamıştır. Yine çalışmalardan birinin tam

metnine ulaşamadığı için çalışmamızdan dışlanmıştır. Sonuç olarak 20 farklı çalışma ile devam edilmiş ve analize dahil edilmiştir. Uygun görülen 20 çalışmanın verileri Excell uygulamasında kodlanarak tüm detaylar eklenmiştir.

3.2. Verilerin Analizi

Çalışmamız için bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmış ve Jamovi 2.4.11 paket programından yararlanılmıştır. Aynı zamanda basit istatistiksel formülasyonlar için Excel, ileri istatistiksel analizler için ise SPSS paket programları sürece dahil edilmiştir. Çalışmamızda söz konusu lisansüstü tezlerle ilgili farklılık-benzerlik sonuçlarını test etmek amacı "Dil ve Konuşma Terapisi" alanında farkındalık ve tutumları inceleyen bir tema kullanılmıştır. Bu tema, "Artikülasyon bozukluğu, Fonolojik bozukluk" gibi anahtar kelimeler etrafında yoğunlaşmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, temamız "Konuşma sesi bozukluğu" şeklinde kategorize edilerek sürece dahil edilmiştir. Bu şekilde, dil ve konuşma terapisine yönelik genel tutumlar ve farkındalık seviyeleri hakkında daha geniş bir perspektif elde edebilir ve bu alanda toplumun algısını anlamak için kapsamlı bir analiz yapılması sağlanmış olmaktadır.

3.3. Etik İlkeler

Bu çalışma, bireyler üzerinde doğrudan bir araştırma yapmadığı için, ölçme araçları için izin alma veya katılımcılardan onay alma gibi etik izinler gerektirmez. Çalışma, bir meta analiz çalışması olduğu için etik kurul onayına ihtiyaç duymaz.

3.4. Bulguların Kategorizasyonu

Bu çalışmada bibliyometrik analiz konu çalışmaların kategorizasyon süreci doğrultusunda aşağıdaki gibi sınıflandırılması ve bulguların bu çerçevede ele alınması amaçlanmıştır:

- Çalışmaların Yayın Türlerine Ait Bulgular
- Çalışmaların Yapıldığı Kurumlara Ait Bulgular

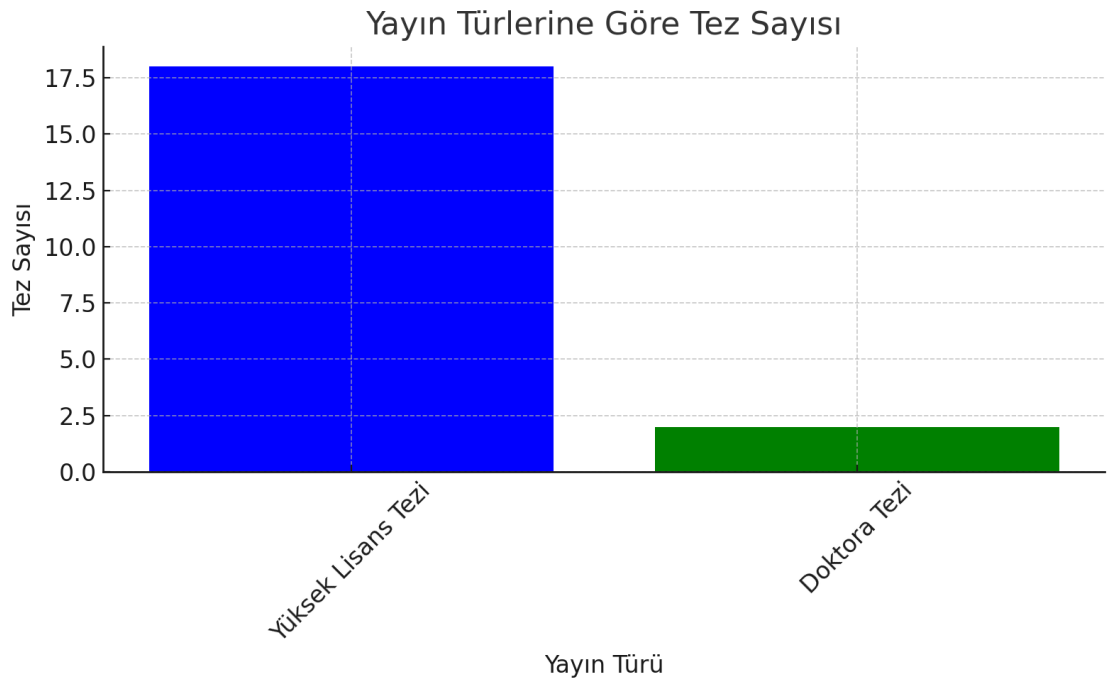
- Çalışmalarda Kullanılan Değişkenlere Ait Bulgular
- Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Ait Bulgular
- Çalışmanın Katılımcı Türleri ve Büyüklüklerine Ait Bulgular
- Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular
- Çalışmaların Danışman Unvanlarına Ait Bulgular

3.5. Bulgular

Araştırmada sürece dahil edilen 20 çalışma, bulguların kategorizasyonu çerçevesinde ele alınmış ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

3.5.1. Çalışmaların Yayın Türlerine Ait Bulgular

Bu çalışmada, Türkiye'de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının yayın türleri incelenmiştir. Toplamda 20 adet tez çalışması analiz edilmiş olup, bunların 18'i yüksek lisans tezi ve 2'si doktora tezidir. Bu dağılım, alandaki araştırmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde yapıldığını göstermektedir.

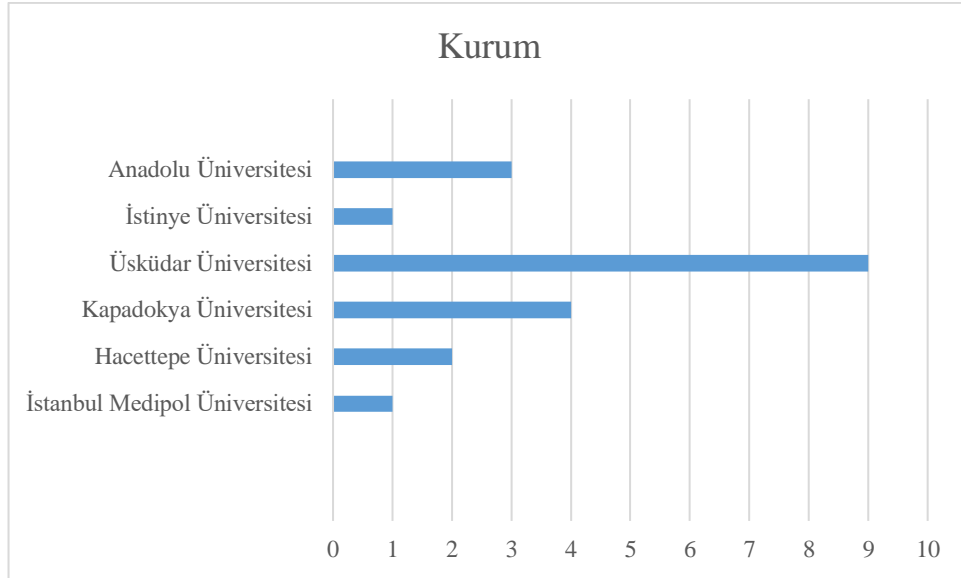
Şekil 1: Çalışmaların Yayın Türüne Ait Bulgular

Yüksek Lisans Tezlerinin Baskınlığı: Grafikte gözlemlenen 18 yüksek lisans tezi, konuşma sesi bozukluğu alanında bu düzeydeki araştırmaların popülerliğini ve önemli bilgi birikimini göstermektedir.

Doktora Tezlerinin Azlığı: Sadece 2 doktora tezi bulunması, bu alandaki derinlemesine araştırmaların daha az olduğunu işaret etmekte ve daha fazla doktora düzeyinde araştırmaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

3.5.2. Çalışmaların Yapıldığı Kurumlara Ait Bulgular

Bu bölümde, Türkiye'de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının yapıldığı kurumlar incelenmiştir.

Şekil 2: Çalışmaların Yapıldığı Kurumlara Ait Bulgular

Grafik incelendiğinde, Anadolu Üniversitesinden 3, İstinye Üniversitesinden 1, Üsküdar Üniversitesinden 9, Kapadokya Üniversitesinden 4, Hacettepe Üniversitesinden 2 ve İstanbul Medipol Üniversitesinden 1 çalışma yürütüldüğü görülmektedir.

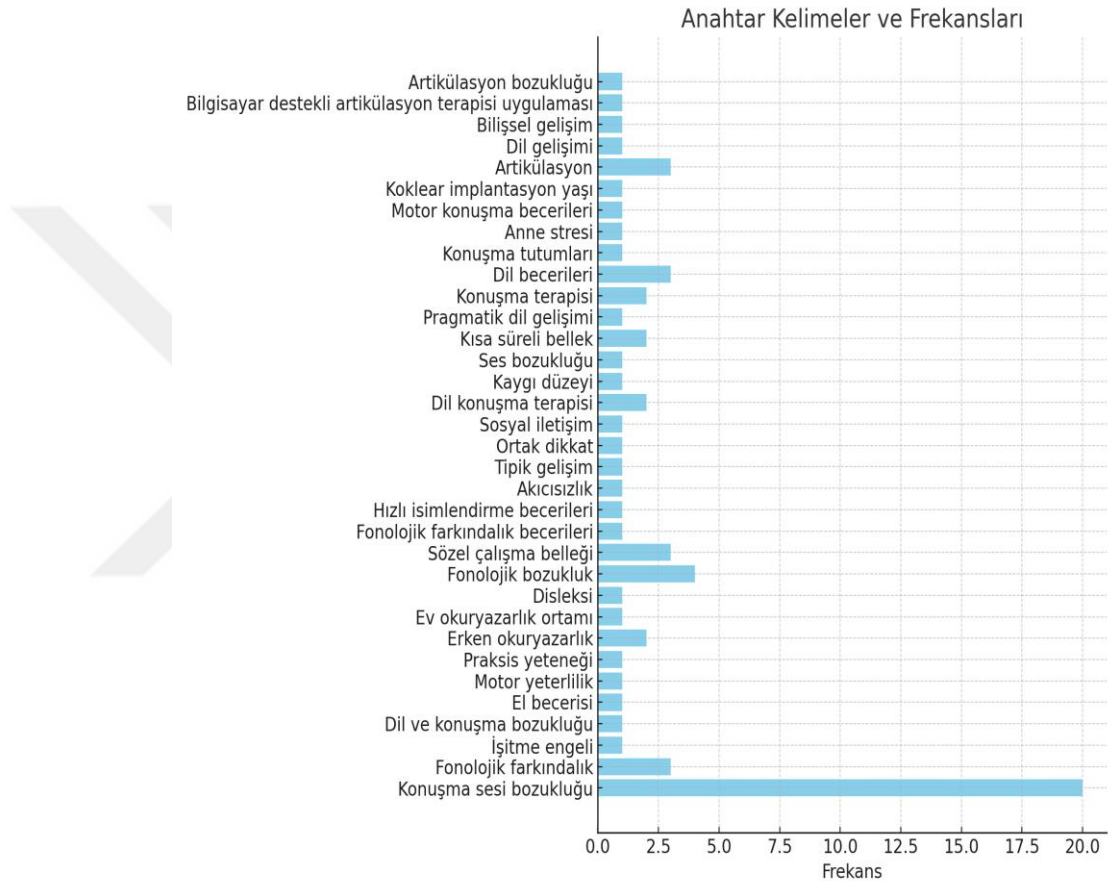
Tablo 2: Çalışmaların Yapıldığı Kurumlara Ait Bulgular

Kurum	Frekans
Anadolu Üniversitesi	3
İstinye Üniversitesi	1
Üsküdar Üniversitesi	9
Kapadokya Üniversitesi	4
Hacettepe Üniversitesi	2
İstanbul Medipol Üniversitesi	1
Toplam	20

Bu grafik, Türkiye'deki Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu alanında yapılan lisansüstü tezlerin kurumsal dağılımını göstermektedir.

3.5.3. Çalışmalarda Kullanılan Değişkenlere Ait Bulgular

Çalışmada ele alınan 20 tez genel olarak; konuşma sesi bozukluğu, artikülasyon bozuklukları, fonolojik bozukluklar, çocukluk çağı apraksisi ve stres düzeylerinin etkileri gibi anahtar kelime ve parametre (değişkenler) çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışmada kullanılan değişkenlere ait bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 3: Çalışmalarda Kullanılan Değişkenlere Ait Bulgular

Tablo 3: Çalışmalarda Kullanılan Değişkenlere Ait Bulgular

Anahtar Kelime	Frekans
Konuşma sesi bozukluğu	20
Fonolojik farkındalık	3
İşitme engeli	1
Dil ve konuşma bozukluğu	1

El becerisi	1
Motor yeterlilik	1
Praksis yeteneği	1
Erken okuryazarlık	2
Ev okuryazarlık ortamı	1
Disleksi	1
Fonolojik bozukluk	4
Sözel çalışma belleği	3
Fonolojik farkındalık becerileri	1
Hızlı isimlendirme becerileri	1
Akıcısızlık	1
Tipik gelişim	1
Ortak dikkat	1
Sosyal iletişim	1
Dil konuşma terapisi	2
Kaygı düzeyi	1
Ses bozukluğu	1
Kısa süreli bellek	2
Pragmatik dil gelişimi	1
Konuşma terapisi	2
Dil becerileri	3
Konuşma tutumları	1
Anne stresi	1
Motor konuşma becerileri	1
Koklear implantasyon yaşı	1
Artikülasyon	3
Dil gelişimi	1
Bilişsel gelişim	1
Bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulaması	1
Artikülasyon bozukluğu	1

Tablo-3, konuşma sesi bozukluğu üzerine yapılan araştırmaların yoğunluğunu ve bu alanın araştırma gündemindeki yerini ortaya koymaktadır. "Fonolojik bozukluk", "Fonolojik farkındalık", "Sözel çalışma belleği", "Dil becerileri" ve "Artikülasyon" gibi diğer anahtar kelimelerin %15 ile %20 arasında bir oranda temsil edilmesi, bu alt alanların da konuşma sesi bozuklukları kapsamında önemli araştırma konuları olduğunu ve belirli bir dikkat düzeyi aldığını belirtir. Diğer taraftan, %10'un altında kullanım sıklığına sahip anahtar kelimeler, bu konularda daha derinlemesine araştırmalara ve keşfe ihtiyaç duyulduğuna işaret eder. Bu da, araştırmacılar için potansiyel büyüme ve gelişme alanları olduğunu düşündürür. "İşitme engeli", "Dil ve konuşma bozukluğu", "El becerisi" gibi düşük kullanım sıklığına sahip konular, gelecekteki araştırmalarda daha fazla

odaklanması gereken alanlar olarak öne çıkar. Sonuç olarak, bu analiz, dil ve konuşma bozuklukları konusundaki mevcut literatürün hangi konular etrafında şekillendiğini ve hangi alanların daha fazla araştırmacı ilgisine ihtiyaç duyduğunu ortaya koyarak, gelecekteki araştırma yönlerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

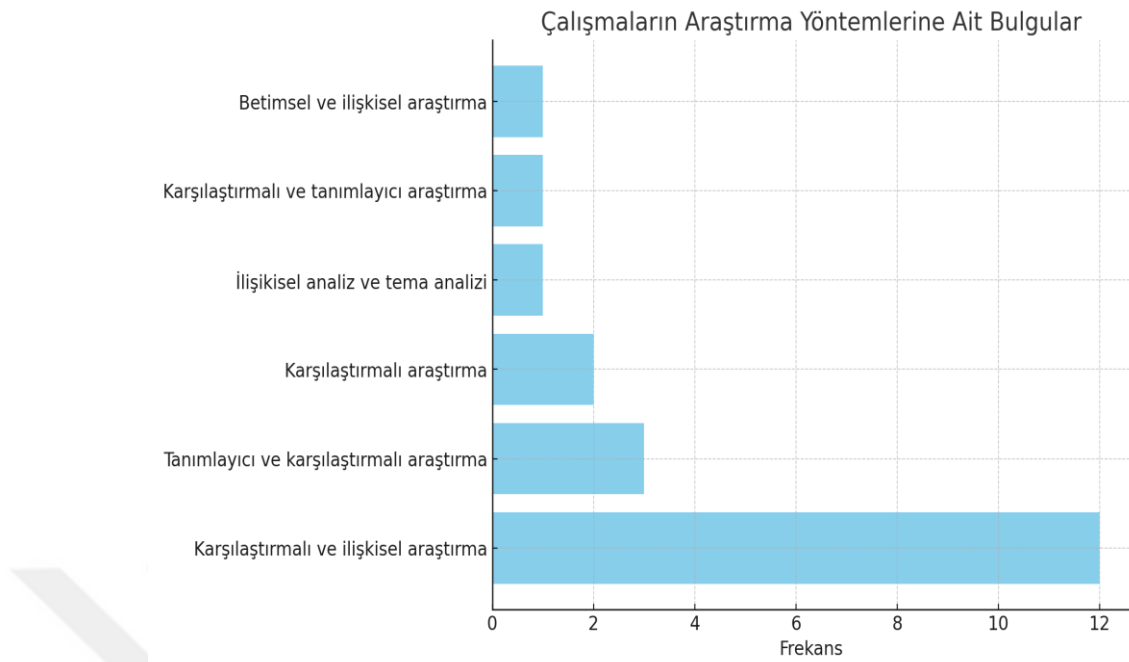
3.5.4. Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Ait Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde örneklem grubun araştırma yöntemleri olan; karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma, tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma, karşılaştırmalı araştırma, ilişkisel analiz ve tema analizi, karşılaştırmalı ve tanımlayıcı araştırma ile betimsel ve ilişkisel araştırma yöntemleri açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 4: Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Ait Bulgular

Araştırma Yöntemi	Frekans
Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma	12
Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma	3
Karşılaştırmalı araştırma	2
İlişkisel analiz ve tema analizi	1
Karşılaştırmalı ve tanımlayıcı araştırma	1
Betimsel ve ilişkisel araştırma	1

Tablo-4'e göre, en sık kullanılan araştırma yöntemi "Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma" olup, 20 çalışmanın 12'sinde (%60) bu yöntem kullanılmıştır. Bu, araştırma alanında bu yöntemin önemli bir yer tuttuğunu gösterir. "Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma" ise 3 (%15) kez kullanılmıştır, bu da onun da belirli bir öneme sahip olduğunu belirtir. "Karşılaştırmalı araştırma" yöntemi 2 (%10) kez kullanılmıştır. Diğer yöntemlerden "İlişkisel analiz ve tema analizi", "Karşılaştırmalı ve tanımlayıcı araştırma" ve "Betimsel ve ilişkisel araştırma" ise sadece birer kez kullanılmıştır. Bu durum, araştırma alanında belirli metodolojilerin diğerlerine göre daha yaygın olduğunu göstermektedir.

Şekil 4: Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Ait Bulgular

"Türkiye'de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu Alanında Hazırlanmış Kayıtlı Lisansüstü Tezlerinin Analizi" bağlamında ele alındığında, yürütülen araştırmalarda "Karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma" yönteminin %60 gibi yüksek bir oranla tercih edilmesi, bu metodolojinin söz konusu alanda veri toplama ve analizinde önemli bir rol oynadığını ve araştırmacılar tarafından güvenilir bulunduğunu göstermektedir. Bu yöntemin popülerliği, konuşma sesi bozukluğu gibi çok değişkenli ve karmaşık bir alanın incelenmesinde, değişkenler arasındaki ilişkilerin ve karşılaştırmaların derinlemesine anlaşılmasını sağlayan yapısından kaynaklanıyor olabilir. "Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı araştırma"nın %15 oranında kullanılması, bu yaklaşımın da konuşma sesi bozukluklarının özelliklerini belirleme ve farklı örneklem grupları arasındaki farklılıkları karşılaştırma konusunda etkili olduğunu düşündürmektedir.

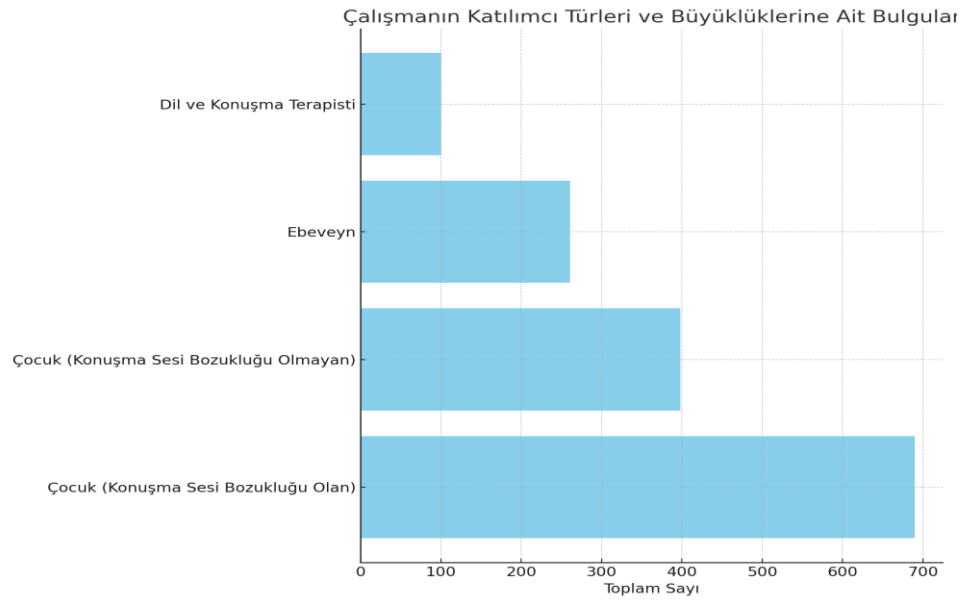
3.5.5. Çalışmanın Katılımcı Türleri ve Büyüklüklerine Ait Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 20 çalışmada örneklem grubu oluşturan bireyler ve bu bireylere ait frekanslar yer almaktadır.

Tablo 5: Çalışmanın Katılımcı Türleri ve Büyüklüklerine Ait Bulgular

Katılımcı Türü	Toplam Sayı
Çocuk (Konuşma Sesi Bozukluğu Olan)	690
Çocuk (Konuşma Sesi Bozukluğu Olmayan)	398
Ebeveyn	261
Dil ve Konuşma Terapisti	100

Konuşma sesi bozukluğu tanısı konulan 690 kişi (%47) en fazla katılımcı türünü temsil ederken, 100 kişi (%6,9) ile dil ve konuşma terapisti ise en az katılımcı türünü temsil etmektedir.

Şekil 5: Çalışmanın Katılımcı Türleri ve Büyüklüklerine Ait Bulgular

Şekil-5'te göz önüne alındığında çalışma bulgularımızdan aşağıdaki çıkarımlar elde edilmiştir.

Çocuk Katılımcılar: Çalışmamızda en fazla katılımcı grubunu oluşturan çocuklar, toplam 690 kişi ile en büyük gruptur. Bu çocuklar, konuşma sesi bozukluğu olanlar ile olmayanlar olarak iki farklı alt gruba ayrılmıştır. Bu büyük katılımcı grubu, çalışmamızın odak noktasını temsil etmekte ve sonuçların genellenebilirliğini arttırmaktadır.

Ebeveyn Katılımcıları: Çalışmamıza ebeveynler de dahil edilmiş ve toplam 261 ebeveyn katılımcısı bulunmaktadır. Ebeveynlerin katılımı, çocukların konuşma sesi bozukluğuyla ilgili değerlendirmeleri ve deneyimlerini içeren önemli bir perspektifi sunabilir. Ebeveynlerin görüşleri, çocukların terapi süreçleri ve etkileri hakkında bilgi sağlayabilir.

Dil ve Konuşma Terapistleri: Çalışmamıza 100 dil ve konuşma terapisti katılmıştır. Bu grup, çalışmamızın profesyonel bir perspektifini temsil etmektedir. Terapistlerin görüşleri, terapi yaklaşımları, yöntemleri ve sonuçlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir.

Toplam katılımcı sayısının büyük bir çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Bu, çalışmamızın kapsamlı ve çeşitli bir veri setiyle desteklendiğini gösterir. Farklı yaş gruplarından, cinsiyetlerden ve tanı alanlardan katılımcıların olması, sonuçların daha genellemesi ve anlamlı çıkarımlar yapılması için önemlidir. Çocuk katılımcılar, konuşma sesi bozukluğu olanlar ve olmayanlar olarak gruplandırılmıştır. Bu gruplandırma, çalışmamızın ana hipotezlerine ve araştırma sorularına cevap bulmak için gerekli olabilir. Her iki grup, sonuçların karşılaştırılması ve analizi için kullanılabilir.

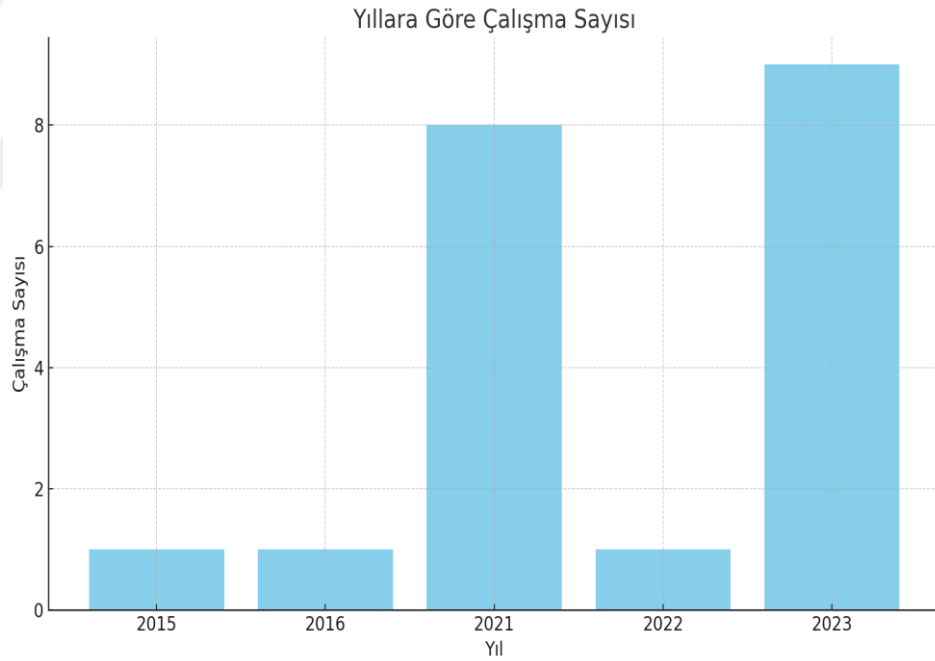
3.5.6. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular

Çalışmamızın bu bölümünde örneklem grubun yıllara göre dağılımına dair bulgular yer almakta ve tartışılmaktadır.

Tablo 6: Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular

Yayın Yılı	Frekans
2015	1
2016	1
2021	8
2022	1
2023	9
Toplam	20

Çalışmaların yıllara göre dağılımına ait bulgular incelendiğinde; 2015 yılında 1 çalışma (%5), 2016 yılında 1 çalışma (%5), 2021 yılında 8 çalışma (%40), 2022 yılında 1 çalışma (%5) ve 2023 yılında 9 çalışma (%45) yapıldığı görülmektedir.

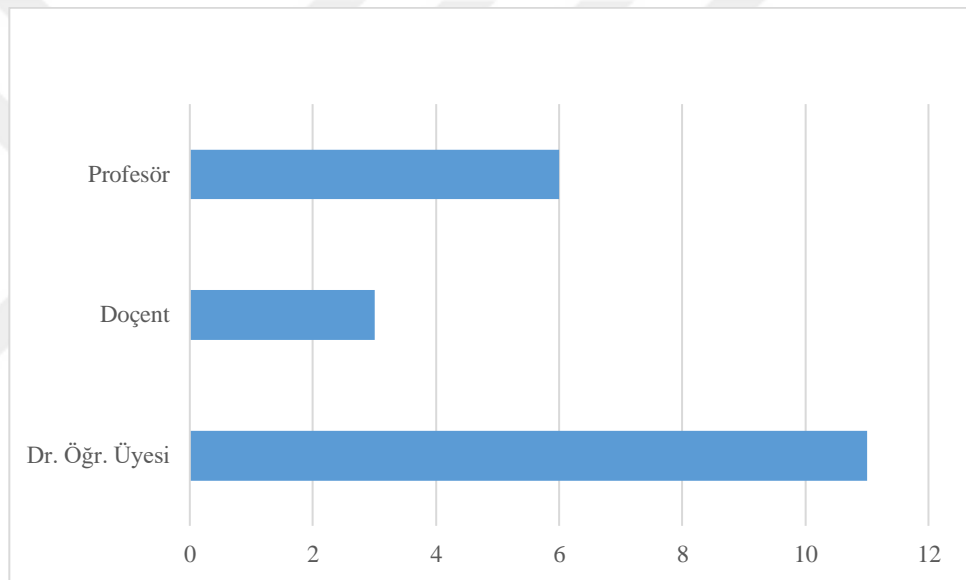
Şekil 6: Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular

Şekil-6'da gösterilen verilere dayanarak, bu çalışma alanında 2015 ve 2016 yıllarında sadece 1'er tez bulunurken, sonraki yıllarda önemli bir artış yaşandığını görmekteyiz. Özellikle 2021 ve 2023 yıllarında bu alanda yapılan tezlerin sayısında belirgin bir artış gözlenmektedir. Bu artış, konuşma sesi bozukluğu alanına olan ilginin

arttığını ve bu alandaki araştırmaların çeşitlenerek devam ettiğini göstermektedir. Sonuç olarak, Türkiye'deki dil ve konuşma terapisi anabilim dalında konuşma sesi bozukluğu alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yayın yıllarına göre dağılımı, bu alandaki araştırmaların dinamik yapısını yansıtmaktadır.

3.5.7. Çalışmaların Danışman Unvanlarına Ait Bulgular

Örneklem grupta ele alınan çalışmalarda danışman bilgileri mevcut olanlara yönelik danışman unvanlarına ait bulgulara aşağıda yer verilmiştir. Ancak söz konusu danışmanların unvanları, tez yayınlanma tarihi itibari ile değerlendirmeye alınmış ve sonrasında unvan değerikliği takip edilmemiştir.

şekil 7: Çalışmaların Danışman Unvanlarına Ait Bulgular

Bulgular incelendiğinde;

- "Doçent" unvanına sahip olanlar az sayıda ve 3 tez danışmanlıkları bulunmaktadır.
- "Profesör" unvanına sahip danışmanların 6 tez danışmanlığı bulunmaktadır.
- "Dr. Öğr. Üyesi" unvanına sahip olanlar ise en fazla sayıda akademik unvana sahiptirler, 11 tez danışmanı var.

Ancak, bu sayıların neden bu şekilde dağıldığını anlamak için daha fazla bağlam bilgisi gerekir. Akademik unvanlarının dışında, danışmanların çalışma alanları, tezlerin konuları, üniversite ve fakülte gibi faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır.

3.5.8. Çalışmaya Ait Diğer Bulgular

Bu çalışmada “Konuşma Sesi Bozukluğu” anahtar kelimesi yoktez resmi veri tabanından taratılmış ve sonuç olarak 22 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışma kriterlerimizi karşılamayan 2 çalışma analizden dışlanmış ve 20 çalışma ile devam edilerek analizi yapılmıştır. Çalışmamız 3 ana tema bağlamında ele alınmıştır. Bunlar; Artikülasyon, Fonolojik ve Çocukluk Çağı Apraksisi şeklindedir. Söz konusu temalardan en az birinin, konuşma sesi bozukluğu anahtar kelimesinde bulunması ya da parametre olarak sürece dahil edilmesi sonucunda farklı değişkenlerin çalışmalarda işlendiği görülmüştür. Ancak bibliyometrik analizde ortak değişkenler üzerinden farklı sonuçların birleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda ortak değişkenler genellikle demografik özelliklerdir (yaş, cinsiyet, medeni durum vb.). Ancak 22 çalışmanın tamamı incelendiğinde her 22’sinde de cinsiyet değişkeni en fazla korelasyonda kullanılan değişken olarak görülmüştür. Bu bağlamda biz de çalışmamızda cinsiyet parametresini merkeze alarak bir bibliyometrik analiz süreci sürdürmeyi amaçladık ve sonuç olarak çalışmaların etki büyüklüğü, ilişkisel analizleri ve yayılım özelliklerine dair bulgulara ulaştık. Diğer parametreler ve demografik özellik değişkenleri, gelecek çalışmalarda ele alınarak daha geniş bir literatür ele alınabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada "Türkiye'de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu Alanında Hazırlanmış Kayıtlı Lisansüstü Tezlerinin Analizi" başlığı altında bir bibliyometrik analiz yapılmıştır. Çalışma, Türkiye'de dil ve konuşma terapisi alanındaki mevcut bilgi birikimini derinlemesine inceleyerek, konuşma sesi bozukluklarına ilişkin çeşitli yönleri aydınlatmaktadır. Çalışmamızda Yök tez veri tabanında onaylanmış çalışmalar, "Konuşma sesi bozukluğu" anahtar kelimesi ile taratılmış ve istatistiksel verilerin verilmiş olması, 2010-2023 yılları arasında yayınlanmış olması ve demografik özellikler parametresini içermiş olması gibi kriterler çerçevesinde genel bir veri tabanı araştırması yapılmıştır. Araştırmaların terapinin etkileri, farkındalık düzeyleri ve eğitim yöntemleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Çeşitli demografik özelliklerin terapi becerilerine etkisi gibi spesifik konular da detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Çalışmamızda, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak, Türkiye'de konuşma sesi bozukluğu alanında hazırlanmış lisansüstü tezler sistematik bir şekilde incelenmiştir. Bu yöntem, çok sayıda ayrı araştırmanın bulgularını bir araya getirerek, bu bulguların analiz edilmesi ve yeniden yorumlanması sürecini içermektedir. Bu süreç, genel konseptlerin daha güvenilir ve tek bir ifadeyle sunulmasına olanak tanırken, istatistiksel önemin ve sonuçların kesinliğinin artmasına katkı sağlamaktadır. Veri toplama sürecinde, 2010-2023 yılları arasında YÖK tez merkezinde yayınlanmış lisansüstü tezler incelenmiş ve 22 çalışmaya ulaşılmıştır ancak belirlenen kriterlere uygun 20 farklı çalışma örneklem olarak seçilmiştir. Bu çalışmaların verileri, Excel uygulamasında kodlanarak analize dahil edilmiştir.

Çalışmamızın literatür incelemesinde, çeşitli ortak temalar öne çıkmaktadır. Çalışmalar genellikle konuşma ve dil becerileri, fonolojik farkındalık, ve çalışma belleği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Özellikle, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların dil becerileri ve konuşma tutumlarındaki farklılıklar (Başaran, 2021; Kurtaran, 2021; Karamete, 2021), fonolojik farkındalık ve sözel çalışma belleği arasındaki ilişkiler (Bacı, 2016; Kurtaran, 2021) sıklıkla vurgulanmaktadır. Ayrıca, çeşitli terapi yöntemlerinin etkinliği üzerine çalışmalar (Dural, 2015; Barışan, 2023), konuşma sesi bozukluğu olan

çocukların kognitif ve akademik performansları (Ateş, 2021; Pehlivan, 2021), ve ebeveynlerin ve ailelerin stres düzeyleri (Yıldırım, 2021; Şen, 2023) gibi konular da ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmalar, konuşma sesi bozukluğu olan çocukların genel durumunu ve bu durumun aile dinamikleri üzerindeki etkilerini derinlemesine incelerken, dil ve konuşma terapisi alanında daha etkili müdahalelerin ve destek sistemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu alanın multidisipliner yaklaşımını ve çocukların dil ve konuşma gelişimlerini desteklemek için gereken geniş kapsamlı araştırma ve uygulamaları yansıtmaktadır.

Türkiye'de Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalında Konuşma Sesi Bozukluğu alanındaki tezler arasında yapılan karşılaştırmalı analizde, bazı eksiklikler ve metodolojik farklılıklar söz konusudur. Örneğin, Dural (2015) ve Barışan (2023) gibi çalışmalar, terapi yöntemlerinin etkinliğini ve farklı terapi uygulamalarını incelemektedirken, Bacı (2016) ve Kurtaran (2021) çalışmaları fonolojik farkındalık ve sözel çalışma belleği üzerine yoğunlaşmıştır. Başaran (2021) ve Karamete (2021) çalışmaları çocukların dil becerileri ve konuşma tutumları üzerine odaklanırken, Ateş (2021) ve Pehlivan (2021) bilişsel ve akademik performansla ilgili bulgular sunmaktadır.

Yıldırım (2021) ve Şen (2023) çalışmaları aile ve ebeveyn etkisi üzerinde dururken, bu konu diğer bazı çalışmalarda eksik bırakılmıştır. Özellikle, katılımcı demografisi ve araştırma hipotezleri açısından çalışmalar arasında önemli farklılıklar görülmektedir. Bazı araştırmalar (Ateş, 2021; Kurtaran, 2021) belirli demografik gruplara odaklanırken, diğerleri daha geniş bir yelpazede inceleme yapmaktadır. Bu durum, araştırma sonuçlarının genel geçerliği ve uygulanabilirliği açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca, teorik çerçeveler ve hipotezler arasındaki farklılıklar, dil ve konuşma terapisi alanındaki araştırmaların çeşitliliğini ve zenginliğini göstermektedir. Bu çeşitlilik, gelecekteki araştırmalar için önemli dersler ve yönlendirmeler sağlamakta, ancak aynı zamanda bütünlük ve tutarlılık eksikliğine de işaret etmektedir. Bu tespitler, bu alandaki araştırma ve uygulamaların daha geniş kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Çalışma bulguları incelendiğinde; bulgular, yayın türleri, kurumlar, kullanılan değişkenler, araştırma yöntemleri, katılımcı türleri ve büyüklükleri, yıllara göre dağılım ve danışman unvanlarına göre sınıflandırılmıştır. Yayın türlerinin çoğunlukla yüksek

lisans tezleri olduğu, en çok 'Konuşma sesi bozukluğu' değişkeninin ele alındığı, karşılaştırmalı ve ilişkisel yöntemlerin kullanıldığı, çoğunlukla çocuklar üzerinde yoğunlaşan çalışmaların geniş örnekleme yürütüldüğü, son yıllarda araştırma sayısında artış olduğu ve çoğunlukla 'Dr. Öğr. Üyesi' ve 'Profesör' unvanlı danışmanların yer aldığı bulgular, gelecekteki araştırmalar için potansiyel büyüme alanları ve ihtiyaç duyulan konular hakkında önemli bilgiler sunmakta ve bu alandaki akademik literatürün nasıl şekillendiğini ve hangi alanların daha fazla araştırmacı ilgisine ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma, bu alandaki gelecekteki araştırma yönlerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Verilerin analizinde, Jamovi ve SPSS paket programları kullanılmıştır. Analizde, "Konuşma Sesi Bozukluğu" alanında farkındalık ve tutumları inceleyen temalar benimsenmiştir: Artikülasyon bozukluğu, Fonolojik bozukluklar, Çocukluk çağı apraksisi. Bu temalar kapsamında ebeveynlerin, öğretmenlerin ve sağlık profesyonellerinin dil ve konuşma terapisi hakkındaki farkındalık ve tutumları üzerine odaklanılmıştır.

Sonuç olarak bu bibliyometrik analiz çalışması, konuşma sesi bozukluğunda artikülasyon bozukluğu, fonolojik bozukluk ve çocukluk çağı apraksisi alanlarında yapılan çalışmaların literatüre katkılarını, bu çalışmaların yeterliliğini, çalışmaların yoğunlaştığı konuları ve gelecekte hangi alanlarda daha fazla çalışma yapılması gerektiğini ele almıştır. İncelenen araştırmalar, konuşma sesi bozukluklarının tedavisi ve teşhisi, bu bozuklukların nedenleri ve sonuçları ile ilgili kapsamlı bir bilgi sunmuştur. Literatüre katkıları bakımından, bu çalışmaların, artikülasyon bozuklukları, fonolojik bozukluklar ve çocukluk çağı apraksisi gibi alanlarda mevcut bilgi ve uygulamaları derinleştirdiği ve yeni tedavi yöntemleri, teşhis araçları ve eğitim yaklaşımları geliştirilmesine katkı sağladığı görülmektedir. Ancak, konuşma sesi bozukluğu üzerine yapılan çalışmaların yeterliliği konusunda, bu alanın hala daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyduğu belirginleşmektedir. Mevcut çalışmalar, bazı alt alanlarda kapsamlı olmakla birlikte, diğer alanlarda yetersiz kalabilmektedir. Örneğin, belirli demografik gruplarda konuşma sesi bozukluklarının incelenmesi, çeşitli tedavi yöntemlerinin etkinliğinin karşılaştırılması ve bu bozuklukların sosyoekonomik etkileri gibi konular, daha detaylı araştırmalar gerektirmektedir.

Konuşma sesi bozuklukları üzerine yapılan çalışmaların çoğunluğu, tedavi yöntemleri, ebeveyn ve öğretmenlerin farkındalık düzeyleri ve eğitim teknikleri üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışmalar, konuşma terapisinin etkili uygulamalarını ve bu terapilerin ebeveynler, öğretmenler ve sağlık profesyonelleri tarafından nasıl algılandığını ortaya koymaktadır. Ancak, bu çalışmaların ağırlıklı olarak belirli alanlara odaklanması, diğer önemli konuların göz ardı edilmesine yol açabilir.

Gelecekte, konuşma sesi bozukluğu alanında yapılacak çalışmalarda, daha çeşitli demografik gruplarda bu bozuklukların etkileri, farklı tedavi yaklaşımlarının karşılaştırılması ve bu bozuklukların bireylerin sosyal ve eğitimsel hayatları üzerindeki etkileri gibi konulara odaklanması gerekmektedir. Özellikle, uzun vadeli tedavi yöntemlerinin etkinliği, konuşma sesi bozukluklarının erken teşhisi ve önlenmesi ve bu bozuklukların neden olduğu sosyal ve psikolojik sorunların üstesinden gelme yöntemleri, gelecekteki araştırmaların ana odak noktalarından biri olmalıdır. Bu şekilde, konuşma sesi bozuklukları alanındaki bilimsel bilgi birikimi daha da derinleştirilebilir ve bu alandaki uygulamaların etkinliği artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, S. (2016). Phonological Disorders in Children: Assessment and Intervention. *Language and Speech Therapy Journal*, 10(2), 78-92.
- Albayrak, Ş. (2023). 60-90 Ay Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Sözel Bellek, Hızlı İsimlendirme ve Fonolojik Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Altın Yakut, Z. (2022). 6-8 Yaş Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Pragmatik Dil Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Kapadokya Üniversitesi].
- Aslantaş, S. İ. (2023). 3-5 Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması: Konuşma Sesi Bozukluğu, Akıcısızlık ve Normal Gelişim [Yüksek Lisans Tezi, İstinye Üniversitesi].
- Ateş, N. A. (2021). 5-7 Yaş Arasında Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Dil Gelişimi ve Bilişsel Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi].
- Bacı, Ö. (2016). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocuklarda Fonolojik Farkındalık Becerileri ve Sözel Çalışma Belleği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Ball, J. and Bernhardt, B. (2008). "First Nations English Dialects in Canada: Implications for Speech-Language Pathology" in *Clinical Linguistics and Phonetics* 22; 8: 570-588.
- Bal, G. S. (2023). İşitme Engeline Bağlı Gelişen Konuşma Sesi Bozukluğu Olan 5-7 Yaş Çocukların Sözel/Görsel Çalışma Belleği ve Fonolojik Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Kapadokya Üniversitesi].
- Barışan, E. (2023). Okul Öncesi Dönemde Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Konuşma Terapisi Almış Çocukların Sesletim Ses Bilgisi Test Performanslarının Kronolojik Yaşa Uygunluğunun Değerlendirilmesi

- Başaran, Ş. N. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Dil Becerilerinin ve Konuşma Tutumlarının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Başaran, A. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocukların Dil ve Erken Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Baxter, S., Brookes, C., Bianchi, K., Rashid, K., and Hay, F. (2009). Speech and language therapists and teachers working together: Exploring the issues. *Child Language Teaching and Therapy*, 25(2), 215-234.
- Bloom, L. ve Lahey, M. (2019). *Language development and language disorders*. NY: John Wiley and Sons.
- Brown, A. (2019). Speech Therapy for Articulation Disorders. *Communication Disorders Quarterly*, 22(1), 34-48.
- Cantwell, D.P., & Baker, L. (1987). *Developmental Speech and Language Disorders*. NY: The Guilford Press.
- Clark, H., & Clark, E. (1977). *Psychology and Language: An Introduction to Psycholinguistics*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Chan, HS., Dill, KA., Fiebig, KM., (1993). Cooperativity in protein-folding kinetics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 90(5):1942-1946.
- Compton, A. (2011). "Generative Studies of Children's Phonological Disorders" in *Journal of Speech and Hearing Disorders*. 35; 315-339.
- Crystal, D. (1988). *Introduction to Language Pathology*. London: Whurr.
- Crystal, D. (1992). *Speech Correction*. London: Whurr.
- Damico, J.S., Miller, N., & Ball, M.J. (2010). *The Handbook of Language and Speech Disorders*. Singapore: Blackwell.

- Davies, K.E., Marshall, J., Brown, L.J.E. & Goldbart, J. (2017) Co-working: parents' conception of roles in supporting their children's speech and language development. *Child Language Teaching and Therapy*, 33, 171–185. <https://doi.org/10.1177/0265659016671169>
- Deputy, P. (2008). *Human Communication Disorders*.
- Derin, D. (2023). *Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Fonolojik Farkındalık Becerilerinin ve Ev Erken Okuryazarlık Ortamlarının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]*.
- Disability Info: *Speech and Language Disorders Fact Sheet (FS11)*. National Dissemination Center for Children with Disabilities.
- Dural, R. (2015). *Okul Öncesi Dönemde Konuşma Sesi Bozukluğu Terapilerinde Bilgisayar Destekli Artikülasyon Terapisi Uygulamasının Etkililiğinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]*.
- Eisenson, J. (1986). *Language and Speech Disorders in Children*. London: Elsevier.
- Garret, P., Coupland, N., & Williams, A. (2003). *Investigating Language Attitudes: Social Meanings of Dialect, Ethnicity and Performance*. Cardiff: University of Wales Press.
- Glogowska, M., & Campbell, R. (2000). Investigating parental views of involvement in pre-school speech and language therapy. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 35 (3), 391–405.
- Hoffman, L., & Norris, J. (2020). *Speech Sound Disorders in Children: Diagnosis and Therapy*. *Communication Disorders Quarterly*, 25(3), 165-180.
- Hunt, R. R., & Ellis, H.C. (2006). *Fundamentals of Cognitive Psychology*. New Delhi: Tata McGraw Hill.
- Jick, H. ve Kaye, J. A. (2019). Epidemiology and possible causes of autism. *Pharmacotherapy*, 23, 1524–1530.

- Jones, A., & Brown, K. (2019). Fonolojik Bozuklukların Oluşumu ve Tedavisi. *Konuşma ve Dil Patolojisi Araştırmaları*, 12(3), 112-125.
- Johnson, L., & Lee, K. (2018). Articulation Disorders in Children: Causes and Interventions. *Language and Speech Pathology Research*, 15(3), 112-125.
- Karamete, A. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan 3:00-6:11 Yaş Arası Çocukların Motor Konuşma Becerisinin Dinamik Değerlendirmesi [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi].
- Kim, S.C. (1985). "Family Therapy for Asian Americans: A Strategic-Structural Framework" in *Psychotherapy*, 22; 726-734.
- Kurtaran, N. (2021). Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocuklarda Sözel Çalışma Belleği, Hızlı İsimlendirme ve Sesbilgisel Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Leonard, L. (1991). Language disorders in preschool children, in Shames, G.H. ve Wiig, E.H. (Eds.) *Human communication disorders-An introduction*. Columbus: Merrill Publishing Company, 159-192.
- Leonard, L.B. (2000). *Children with Specific Language Impairment*. NY: MIT Press.
- Madigan, S., Prime, H., Graham, S.A., Rodrigues, M., Anderson, N., Khoury, J., et al. (2019) Parenting behavior and child language: a meta-analysis. *Pediatrics*, 144(4). <https://doi.org/10.1542/peds.2018-3556>
- Martin, A., & Fedio, P. (1983). Word production and comprehension in Alzheimer's disease: The breakdown of semantic knowledge. *Brain and Language*, 19(1), 124–141. [https://doi.org/10.1016/0093-934X\(83\)90059-7](https://doi.org/10.1016/0093-934X(83)90059-7)
- Mahmoud, H., Aljazi, A., and Alkhamra, R. (2014). A study of public awareness of speech-language pathology in Amman. *College Student Journal*, 48(3), 495-510.
- Melvin, K., Meyer, C. & Scarinci, N. (2023) What do speech–language pathologists do to support families’ active involvement in early intervention? Exploring moment-

to-moment interactions in sessions. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 25(4), 630–643. <https://doi.org/10.1080/17549507.2022.2092211>

Oğuz, Ö. , Durna, A. & Erçıktı, H. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dil-Konuşma Terapisi ve Bozukluklarına Yönelik Farkındalık ve Görüşleri . *Milli Eğitim Dergisi* , 51 (236) , 2815-2830 . DOI: 10.37669/milliegitim.949635

Pehlivan, B. (2021). Erken Koklear İmplantasyon Yaşının Konuşma Sesi Bozukluğu Şiddetine ve Konuşma Anlaşılrlığı Düzeyine Olan Etkisinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].

Peterson, M. (2017). Articulation Disorders: Causes and Treatment Approaches. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 26(4), 589-601.

Ronnberg, J., & Borg, E. (2001). A review and evaluation of research on the deaf-blind from perceptual, communicative, social and rehabilitative perspectives. *Scandinavian Audiology*, 30(2), 67-77. doi: Doi 10.1080/010503901300112176

Roseberry-McKibbin, C. A., & Eicholtz, G. E. (1994). Serving children with limited English proficiency in the schools: A national survey. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 25(3), 156–164. <https://doi.org/10.1044/0161-1461.2503.156>

Sarıyıldız, A. (2023). Disleksi ve Konuşma Sesi Bozukluğu Tanısı Almış Çocukların Sözel Çalışma Belleği ve Fonolojik Farkındalık Performanslarının Karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].

Seymour, M. and Nober, H. (1997). *Introduction to Communication Disorders: A Multicultural Approach*. Newton: Butterworth-Heinemann.

Sezer, E. (2023). 5-7 Yaş Arası Fonksiyonel Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Motor Yeterlilik Praksis ve Dil Performanslarının İncelenmesi [Doktora Tezi, Üsküdar Üniversitesi].

Smith, J. (2020). Articulation Disorders: Assessment and Treatment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 8(2), 45-60.

- Smith, J. (2022). Fonolojinin Dilbilimsel Önemi. *Dil Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 45-60.
- Steinberg, S. (2001) *Communication Studies: An Introduction*. Cape Town: Juta & Co. Ltd.
- Sternberg, R.J. (2009). *Applied Cognitive Psychology: Perceiving, Learning, and Remembering*. London: Cengage.
- Şen, S. (2023). Erken Çocukluk Döneminde Konuşma Sesi Bozukluğu Tanısı Almış Çocukların Ebeveynlerinin Kaygı Düzeyinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Toğram, B. & Maviş, İ. (2009). Aileler, Öğretmenler ve Dil ve Konuşma Terapistlerinin Çocuklardaki Dil ve Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum ve Bilgilerinin Değerlendirilmesi . *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi* , 10 (01) , 71-85 . DOI: 10.1501/Ozlegt_0000000134
- Topbaş, S. (2005). *Dil ve Kavram Gelişimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Topbaş, S. (2011). Dilin Bileşenleri. *Dil ve Kavram Gelişimi* Topbaş, S.(Ed) 29-36 Ankara: Kök.
- Tırank, Ş. B. (2020). Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların yürütücü işlevler ve karmaşık sözdizimi becerilerini arttırmaya yönelik geliştirilmiş uygulamalı terapi programının etkinliğinin araştırılması.
- Watts Pappas, N. & McLeod, S.L. (2008) Working with families in speech–language pathologists work with families. In: Watts Pappas, N. & McLeod, S. (Eds.) *Working with families in speech– language pathology*. Abingdon: Plural Publishing, pp. 1–38
- Yıldırım, Ş. N. (2021). Erken Çocukluk Döneminde Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocukların Annelerinin Stres Düzeylerinin Belirlenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi].

Yıldız, E. İ. (2023). 4-7 Yaş Arası Konuşma Sesi Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların Anlamsız Sözcük Tekrarı Testi Sonuçlarının Karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi, Kapadokya Üniversitesi].

Yılmaz, A. B. (2021). Dil ve Konuşma Terapistlerinin Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Çocuklara Yönelik Değerlendirme Amaç Seçimi ve Müdahale Uygulamaları [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].

Yule, M, & Rutter, M. (Eds.)(1987). Language Development and Disorders. London: McKeith Press.

